

Parallelsamfundsafталens implikationer i en boligsocial praksis

Speciale, december 2021
Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde ved Aalborg Universitet

Anslag:
191.689

Vejleder:
Inger Glavind Bo

Udarbejdet af:
Viktoria Matilde Schütt, 20190896
Kathrine Voss, 20155086

Indholdsfortegnelse

Indledning	3
Parallelsamfundsaftalen – indhold og overbevisninger.....	4
Et kritisk blik på Parallelsamfundsaftalen.....	6
Politiske benspænd i det sociale arbejde i udsatte boligområder.....	8
Problemformulering.....	9
Kapitel 1: Præsentation af Tingbjerg-Utterslevhuse	10
Sociale problemer i udsatte boligområder.....	10
Landsbyggefonden.....	11
Helhedsplanen i Tingbjerg-Utterslevhuse.....	11
Organisering af det boligsociale arbejde i Tingbjerg-Utterslevhuse.....	14
Handlerum i det boligsociale arbejde i Tingbjerg-Utterslevhuse.....	15
Kapitel 2: Metodologi	17
Videnskabsteori.....	17
Forskningsdesign og metodiske valg.....	22
Metodiske overvejelser.....	31
Teori.....	34
Analysestrategi og kodning.....	41
Kapitel 3: Den boligsociale praksis i Tingbjerg-Utterslevhuse	43
Præsentation af de interviewede boligsociale medarbejdere.....	43
Den boligsociale arbejdsgang.....	44
Det handle-mæssige råderum: De organisatoriske betingelser i den boligsociale praksis.....	45
Det handle-mæssige råderum: De fagprofessionelles roller i den boligsociale praksis.....	47
Hvor befinder det boligsociale arbejde sig? Et krav om kommunale samarbejder.....	52
Opsamling.....	54
Kapitel 4: Krydspres i den boligsociale praksis	55
Arbejdstilgang i den boligsociale praksis.....	55
Tværfprofessionelt og -sektorielt samarbejde.....	57
Krydspres.....	59
Opsamling.....	63
Kapitel 5: Strategier i krydspres	64
Daniel – Afværgelsesstrategi.....	64
Christian – Involveringsstrategi.....	65

Bjarke – Acceptstrategi.....	66
Anne – Distanceringsstrategi.....	67
Opsamling.....	68
Kapitel 6: Diskussion.....	70
Socialpolitik for langt væk fra praksis.....	70
Parallelsamfundsaftalen overfor beboerne.....	72
Chanceulighed.....	73
Specialets handlingsanvisninger.....	75
Konklusion.....	77
Litteraturliste.....	79

Indledning

I dagens Danmark er boligen en menneskeret og et lovfæstet vilkår, men sådan har det ikke altid været. Spørgsmål vedrørende statens ansvar i forhold til at sørge for boliger til udsatte borgere har længe været, og er fortsat, grundlag for mange politiske kampe (Lind & Møller 1994:8-9). I starten var det private aktører, der fremførte almene boliger, i dag er almene boligområder dog et statsligt anliggende og ansvar, hvorfor noget af den økonomiske støtte til de indsatser og initiativer, der foregår her, også til dels kommer fra staten. I den forbindelse foregår der en afrapportering og afstemning af, hvorvidt det sociale arbejde, der foregår i områderne, stemmer overens med de aktuelle politiske opfattelser af, hvilke sociale problemer der er på spil i disse områder, samt hvilke interventionsformer der således betragtes som meningsfulde for at imødekomme disse og arbejde hen imod velfungerende almene boligområder med beboere i trivsel. Dette forhold blev blandt andet adresseret i 1993, hvor den daværende S-R-regering nedsatte et Byudvalg, som havde til formål at løse sociale problemer i særlige bykvarterer, hvor der kunne ses en eskalering af hærværk, kriminalitet, problemer med alkoholikere og sindslidende samt stigende problemer vedrørende integration af mennesker med flygtninge- eller indvandrerbaggrund (Munk 1999:5). Hensigten med indsatsen var at forsøge at vende den negative udvikling og således forbedre leveforholdene for de beboere, der var bosat i disse områder. Der er umiddelbart er mange lighedspunkter i beskrivelsen af almennyttige boligområder førhen og den aktuelle samtids debat vedrørende selvsamme boligområder, så er der også en del forskelle: Både i forhold til opfattelsen og italesættelsen af sociale problemer, de konkrete interventionsformer samt hvilke aktører, der har definitions- og beslutningskompetence i forhold til de to førnævnte. En af grundene til at byudvalget blev nedsat var nu blandt andet at adressere problemer vedrørende fordelingen af indvandrere og flygtninge i almene boligområder (Munk 1999:5). De almennyttige boligområder, der indledningsvis tilbød boligpolitik og staten en løsning på sociale problemer vedrørende blandt andet potentiel hjemløshed grundet arbejdsløshed, italesættes således nu, af staten, som et socialt problem i sig selv.

Det er i forbindelse med dette forhold, at begrebet "ghettodannelse" for første gang introduceres i beskrivelsen af de sociale og økonomiske problemer, dette medførte. Et begreb der således forsøgte at indbefatte de problemer, der opstod som konsekvens af en kumulering af en høj grad af henholdsvis arbejdsløshed samt beboere med indvandrer- og flygtningebaggrund i de almene boligområder (Lind & Møller 1994:15). "Ghetto" er

ligeledes et omdiskuteret begreb i dag særligt efter den tidligere VLAK-regerings udspil fra 2018 *”Et Danmark uden parallelsamfund – ingen ghettoer i 2030”*, hvor boligområder med en høj koncentration af mennesker med indvandrer- eller flygtningebaggrund betragtes som ghettoer. I dette udspil, også kaldet Parallelsamfunds aftalen, præsenteres også lovgivning, som er specifik for førnævnte boligområder med henblik på at ændre beboersammensætning og komme de sociale og økonomiske problemer i områderne til livs (Økonomi- og Indenrigsministeriet 2018). I den forbindelse blev der oprettet en såkaldt ”ghettoliste”, hvor boligområder, som rammer inden for specifikt oprettede kriterier, benævnes som ”hårde ghettoer” og ”ghettoer”. I 2021 rettede den nuværende S-regering dog brugen af ordet ”ghetto” til andre terminologier, da ordet ”ghetto” anses som misvisende, men selve lovgivningen står mere eller mindre uberørt (Indenrigs- og Boligministeriet 2021).

Parallelsamfunds aftalen – indhold og overbevisninger

Målet med Parallelsamfunds aftalen er at forebygge og nedbryde parallelsamfund i Danmark, da disse såkaldte parallelsamfund anses som en belastning for sammenhængskraften i det danske samfund (Økonomi- og Indenrigsministeriet 2018:5). Ifølge Parallelsamfunds aftalen opstår parallelsamfund fordi, at der er en gruppe borgere med ikke-vestlig baggrund, som ikke menes at deltage aktivt i det danske samfund. Det er ud fra denne overbevisning, at Parallelsamfunds aftalens definition af et parallelsamfund, eller udsat boligområde, blev skabt. Et boligområde kan, ifølge Parallelsamfunds aftalen, defineres som en ”hård ghetto”, hvis personer med ikke-vestlig baggrund eller efterkommere heraf udgør 30% eller mere af den samlede beboersammensætning (Økonomi- og Indenrigsministeriet 2018:4). Yderligere kan et boligområde betegnes som et forebyggelsesområde, hvis en høj andel af beboere i et boligområde står uden tilknytning til det omkringliggende samfund, her forstås, at disse mennesker står uden job, uddannelse og tilstrækkelige dansk kundskaber (Økonomi- og Indenrigsministeriet 2018:4). For at komme disse problemer til livs, fremlægges der i udspillet i alt 22 lovgivningsmæssige initiativer inddelt i fire overskrifter: 1) Fysisk nedrivning og omdannelse af udsatte boligområder, 2) Mere håndfast styring af hvem der kan bo i udsatte boligområder, 3) Styrket politiindsats og højere straffe skal bekæmpe kriminalitet og skabe mere tryghed og til sidst 4) En god start på livet for alle børn og unge. Fysisk nedrivning og omdannelse af udsatte boligområder handler om at afvikle ”de mest udsatte ghettoområder” gennem blandt andet nedrivning af eksisterende bygninger, nybyg samt salg af almene boliger til private aktører, hvormed de nuværende lejere opsiges (Økonomi- og

Indenrigsministeriet 2018:11). Ved mere håndfast styring af hvem der kan bo i udsatte boligområder, sigtes der efter en mere balanceret beboersammensætning i de udsatte boligområder gennem en række initiativer såsom lavere ydelse til tilflyttere til såkaldte ghettoområder samt helt at stoppe muligheden for, at borgere på integrationsydelse kan flytte til et udsat boligområde (Økonomi- og Indenrigsministeriet 2018:17). Styrket politiindsats og højere straffe skal bekæmpe kriminalitet, og en højere grad af tryghed skal ligeledes ske gennem den styrkede politiindsats. Derudover indføres skærpede strafzoner i bestemte boligområder, hvilket betyder, at kriminalitet begået i den skærpede strafzone udløser en højere straf (Økonomi- og Indenrigsministeriet 2018:22). En god start på livet for alle børn og unge handler om, at børn i udsatte boligområder skal stifte bekendtskab med det danske samfunds normer og værdier samt lære det danske sprog inden treårsalderen. Dette gøres blandt andet gennem initiativer som obligatorisk dagtilbud for de yngste børn, sprogvurdering- og prøver, sanktioner over for dårligt præsterende folkeskoler, bedre fordelinger af børn fra udsatte boligområder versus ikke udsatte boligområder i daginstitutioner og gymnasier og så fremdeles (Økonomi- og Indenrigsministeriet 2018:24). Parallelsamfundsaftalen intervenserer således på flere parametre, både i boligområdet generelt gennem lovgivning vedrørende boligområdets fysiske rammer, beboersammensætning og kriminalitet men også i beboernes privat- og familieliv gennem initiativer, som påvirker beboernes rettigheder til at træffe selvstændige valg vedrørende deres familieliv, i ønsket om at afvikle parallelsamfund og komme nogle af de sociale problemer som findes i boligområderne til livs.

I marts 2021 offentliggjorde den nuværende S-regering, i samarbejde med Indenrigs- og boligministeriet, et nyt udspil med titlen *Blandede boligområder – næste skridt i kampen mod parallelsamfund* (Indenrigs- og Boligministeriet 2021). Udspillet beskrives som næste skridt i kampen mod parallelsamfund og tilføjer en række initiativer og stramninger til den oprindelige lovgivning (Indenrigs- og Boligministeriet 2021:13). I forlængelse af dette opdateres terminologierne brugt i Parallelsamfundsaftalen blandt andet ved, at brugen af ordet ”ghetto” ændres. Fremover skal betegnelsen ”ghetto” erstattes med ”parallelsamfund”, mens ”hårde ghettoområder” nu skal omtales som ”omdannelsesområder”. Det understreges, at redskaberne fra Parallelsamfundsaftalen er effektive, og at ingen af kriterierne for hvornår et boligområde kan anses for et ”parallelsamfund eller et ”omdannelsesområde” bliver ændret. ”Ghettolisten” er en liste over boligområder, der kan karakteriseres som ”parallelsamfund” og ”omdannelsesområder”. Listen opdateres årligt. Yderligere skal

minimum to ud af fire opstillede kriterier være opfyldt, før et boligområde kan defineres som et “parallelsamfund”. Disse fire opstillede kriterier lyder som følger:

1. *“Andelen af beboere i alderen 18-64 år der er uden tilknytning til arbejdsmarkedet eller uddannelse overstiger 40%*
2. *Antallet af dømte for overtrædelse af straffeloven, våbenloven eller lov om euforiserende stoffer overstiger 2,7% af antallet af beboere.*
3. *Andelen af beboere i alderen 30-59 år der alene har en grundskoleuddannelse overstiger 60%*
4. *Den gennemsnitlige bruttoindkomst i alderen 15-64 år i området eksklusive uddannelsessøgende udgør mindre end 55% af den gennemsnitlige bruttoindkomst for samme gruppe i regionen”* (Regeringen 2018).

Et kritisk blik på Parallelsamfundsftalen

Førnævnte lovgivning og ghettoliste blev altså indført, da der i en række danske boligområder adresseres problemkomplekser vedrørende blandt andet høj arbejdsløshed, manglende uddannelse og høj kriminalitetsrate (Økonomi- og Indenrigsministeriet 2018). Dette er problemkomplekser, som kan defineres som reelle og derfor kræver en indsats. På trods af dette har lovgivningen og ghettolisten opnået international bevågenhed og er kritiseret af NGO'er og FN, som blandt andet mener, at lovgivningen diskriminerer ikke-vestlige borgere, da kriterierne for, hvorvidt et boligområde bliver stemplet med et stigmatiserende begreb som ”ghetto”, bygger på hvor høj en andel af ikke-vestlige borgere, der er bosat i boligområdet (OHCHR 2019:1). En kritik som den nuværende S-regering har forsøgt at imødekomme ved at ændre terminologien i lovgivningen og således ikke længere anvende begrebet ghetto med et argument om, at dette kan være med til direkte at hæmme udvikling og omdannelse i boligområderne (Indenrigs- og Boligministeriet 2021:15). Spørgsmålet er, om det er nok at ændre terminologien for at lovgivningen ikke længere kan kaldes for diskriminerende, eller om det blot er et forsøg på at sløre det faktum, at vi i Danmark har en lovgivning, som diskriminerer vores medborgere med ikke-vestlig baggrund? Vi er af den overbevisning, at svaret er sidstnævnte, for Parallelsamfundsftalen binder gennemgående problematikker som høj arbejdsløshed, manglende uddannelse og aktiv deltagelse i samfundet op på etnicitet, og det i sig selv er diskriminerende. Fokusset på ikke-vestlig etnicitet som katalysator for sociale problemer er et eksempel på en fordømmende og diskriminerende retorik, som kan florere politisk såvel som i det store mediebillende og blandt den danske befolkning. En fordømmende

retorik kan ikke kun være med til at skabe fordomme og et fjendebillede, men den kan også siges direkte at modarbejde den ønskede omdannelse og udvikling i boligområderne, da disse fordomme kan påvirke boligområdernes ry samt beboernes selvopfattelse negativt. Dette argument italesætter sociolog Aydin Soei blandt andet i sin nyeste undersøgelse, Nordvestundersøgelsen, hvor han netop beskriver, at disse fordomme påvirker selvopfattelsen hos de unge, der er bosat i omdannelsesområder, hvilket kan bidrage til geografisk stigmatisering (Soei 2021). Soeis undersøgelse viser, at unge bosat i Københavns Nordvestkvarter tror, at de klarer sig dårligere, end de reelt set gør. De unge tror eksempelvis, at op imod 20% af 15-18-årige fra Københavns Nordvestkvarter er bandemedlemmer, mens det reelle tal er 2%, og over de seneste 10 år er andelen af samme målgruppe, der bor i ”omdannelsesområder”, som tog en ungdomsuddannelse steget fra 40% til 60% (Soei 2021:25;Politiken 2021b). Der foregår altså en positiv udvikling i boligområderne, men denne kan hindres gennem fordomme og negative italesættelser, da disse kan være med til at skabe et selvforstærkende, negativt narrativ, mener Soei (Soei 2021:13). Soei har spurgt de unge, hvorfor de tror, at de har misforståede antagelser:

”De peger blandt andet på mediernes og politikeres fokus. De fremhæver, at politikere sjældent taler pænt om et område som deres. Og at etnicitet bliver gjort til et problem i sig selv. Når jeg ser det udefra, undrer det mig, at der ikke er flere politikere på Christiansborg, som rækker armene i vejret og tager æren for den gode udvikling. I stedet bruger man ord som parallelsamfund og ghettolister og lægger op til at forskelsbehandle borgere, på baggrund af hvor de bor henne” (Politiken, 2021b).

Soeis udtalelse understreger netop pointen om, at Parallelsamfundsaftalens fokus på etnicitet som katalysatoren for sociale problemer er med til at diskriminere og skabe fordomme mennesker med en ikke-vestlig baggrund og ikke mindst boligområder. I forbindelse med udgivelsen af Nordvestundersøgelsen udtalte børne- og ungdomsborgmester i Københavns Kommune, Jesper Christensen, som selv er vokset op i ”omdannelsesområdet” Tingbjerg-Utterslevhuse, følgende:

”Jeg har selv oplevet, at mange, som voksede op i Tingbjerg, ikke sagde det, fordi de skammede sig over at komme fra et bestemt område (...) Der er altid udfordringer mange steder, men vi er nødt til også at hjælpe hinanden med at forstå, at der er en anden

virkelighed, og det gør vi ved at fokusere på de unge, som rent faktisk klarer sig” (Politiken 2021b).

Citatet indikerer, at boligområdet Tingbjerg-Utterslevhuse er et geografisk stigmatiseret område, som man ikke nødvendigvis ønsker at stå ved, og at denne geografiske stigmatisering hovedsageligt handler om fordomme og negative italesættelser om området særligt fra medier og politisk hånd. En geografisk stigmatisering kan også siges at modvirke arbejdet for udvikling og omdannelse i boligområdet, da det påvirker boligområdets ry og opfattelsen af de mennesker, der bor i området – og ikke mindst beboerne i områdets opfattelse af sig selv, naboer og egen tryghed. En geografisk stigmatisering af et boligområde kan altså medvirke, at området ikke tiltrækker tilflyttere, og at ønsket om en ændring i beboersammensætning kan være svært at opnå, samtidig med at beboerne i områderne kan opleve at blive diskrimineret i samfundets institutioner såsom arbejdsmarkedet på baggrund af deres geografiske placering.

Politiske benspænd i det sociale arbejde i udsatte boligområder

På baggrund af ovenstående skildring af hvordan lovgivningen og ghettolisten er diskriminerende og kan siges at modarbejde den udvikling og omdannelse i boligområderne, som netop er sigtet med lovgivningen, opstår en undren i forhold til, hvordan det sociale arbejde i et udsat boligområde udspiller sig på baggrund af disse præmisser? Samt hvordan man som frontlinjemedarbejder oplever og navigerer i et felt, som indbefatter både en politisk dagsorden og målsætninger, som kan siges at modarbejde sig selv samt beboernes behov og udfordringer? Når udgangspunktet for at skabe udvikling og omdannelse er en diskriminerende lovgivning, er det så overhovedet muligt at arbejde for og med borgeren på borgerens præmisser, eller løber man blot et politisk ærinde? Det er spørgsmål som disse, vi ønsker at afdække i dette speciale. Vi vil derfor samtale med frontlinjemedarbejdere, der indgår i et boligsocialt team og arbejder ud fra en helhedsplan i et alment boligområde, der figurerer på regeringens liste over “omdannelsesområder” og således er berørt af Parallelsamfunds aftalen. Håbet er, at vi ved at få et indblik i deres praksis kan få mulighed for at udfolde noget af den kompleksitet, der unægteligt eksisterer her og derigennem blive klogere på, hvad der er på spil. Denne viden forsøger vi at opnå gennem følgende problemformulering og forskningsspørgsmål.

Problemformulering

På baggrund af ovenstående problematisering ønsker dette speciale at besvare følgende:

*“Hvilke krydspresituationer oplever boligsociale medarbejdere i Tingbjerg-Utterslevhuse?
Og hvad kan det have af betydning for boligsocialt arbejde i praksis?”*

Forskningsspørgsmål:

- Hvordan forstår de boligsociale medarbejdere i Tingbjerg-Utterslevhuse det boligsociale arbejde og deres rolle som en del af dette?
- Hvilke former for krydspres oplever de boligsociale medarbejdere, og hvilken betydning har deres opfattelse af egen rolle og tilgang i denne kontekst?
- Hvilke strategier udvikler de for at kunne navigere i dette krydspres?

Kapitel 1: Præsentation af Tingbjerg-Utterslevhuse

Følgende afsnit tilbyder en bred introduktion til nærværende speciales genstandsfelt, Tingbjerg-Utterslevhuse, gennem en præsentation af de forhold, der danner rammerne om boligområdet. Indledningsvis vil der fremføres en beskrivelse af sociale problemer i boligområder, der betegnes som udsatte, hvilket leder videre til en præsentation af Landsbyggefonden, som er primær finansieringskilde i forhold til det boligsociale arbejde. Herefter foretages en beskrivelse den aktuelle helhedsplan, der arbejdes ud fra, samt organiseringen af det boligsociale arbejde, der foregår. Afslutningsvis foretages en refleksion over, hvordan ovenstående kan have betydning for det handlerum, de boligsociale medarbejdere arbejder i.

Sociale problemer i udsatte boligområder

Indenfor det boligsociale område findes forskellige meninger og holdninger til, hvad det boligsociale arbejde er, samt hvordan det kan og bør udføres, dog udføres det boligsociale arbejde ofte ud fra samme formål; at forebygge sociale problemer, opbygge beboerens ressourcer og understøtte kommunale aktørers arbejde i boligområder, som betragtes som udsatte. Den boligsociale sammenslutning Boligsocialnet, som udgøres af forskellige aktører indenfor det boligsociale felt, opstiller en generel definition af et udsat boligområde ud fra en række faktorer, eksempelvis at koncentrationen af borgere i udsatte positioner ofte er større i disse boligområder, hvor der findes forskellige problemstillinger af økonomisk eller social karakter. Boligsocialnet påpeger, at der kan være tale om udfordringer med vold, hærværk eller lignende, og at beboerne i disse boligområder ofte står udenfor arbejdsmarkedet eller besidder et lavere uddannelsesniveau eller sundhedstilstand end den gennemsnitlige danske befolkning. Børn og unge bosiddende i denne type boligområde har ofte mindre tilknytning til fritidsaktiviteter, er i højere grad kriminalitetstruede eller klarer sig dårligere i skolen end gennemsnittet af danske børn og unge (Boligsocialnet 2014:11). For at imødekomme disse problemkomplekser er der blandt andet udstukket forskellige målsætninger og indsatsområder fra finansieringskilden, Landsbyggefonden, som vil belyses yderligere i følgende afsnit (Boligsocialnet 2014:13).

Landsbyggefonden

Landsbyggefonden er en selvejende institution, som i samarbejde med lovgivende politikere og landets almene boligorganisationer blev stiftet ved lov. Sigtet var blandt andet, at ældre almene byggerier skulle betale bidrag til fonden, og at fondens midler skulle udgøre lån til nyt alment byggeri gennem den såkaldte landsdispositionsfond (Landsbyggefonden 2019a, Landsbyggefonden 2019b). Boligafdelinger i den almene sektor betaler stadig den dag i dag pligtmæssige bidrag til Landsbyggefonden. I dag benyttes fondens midler dog også til at yde økonomisk tilskud eller lån til almene boligafdelinger, hvor der findes økonomiske eller sociale problemer som eksempelvis høj husleje, høj flyttefrekvens, høj grad af kriminalitet eller arbejdsløshed blandt beboerne og så fremdeles (Landsbyggefonden 2019b).

Landsbyggefonden betragtes altså i dag som en løsning på en grundlæggende velfærdsopgave i det danske samfund, da de, i samarbejde med de lovgivende politikere og landets almene boligorganisationer, er med til at sikre fysiske, økonomiske og socialt bæredygtige boligområder (Landsbyggefonden 2019a). For at komme nogle af de sociale problemer i konkrete boligområder til livs ydes der tilskud fra Landsbyggefonden til boligsociale aktiviteter inden for en række fastsatte områder. Det boligsociale arbejde skal organiseres af boligorganisationen, kommune, politi, frivillige organisationer og beboerne i boligområdet. I dette forhold lægges der særligt vægt på vigtigheden af boligorganisationens samarbejde med kommunen og dennes forvaltning. Dette samarbejde indeholder blandt andet drøftelse af boligområdets situation, udarbejdelse af den overordnede vision for boligområdet samt konkrete mål i forbindelse med fokus på fælles opgaveløsning i den lokale, konkrete indsats. Det boligsociale arbejde udgøres altså af et samarbejde mellem forskellige aktører, men kommunen og dennes forvaltning har stor indflydelse på, hvilke rammer der udstikkes for det boligsociale arbejde, herunder hvilke mål der skal nås samt hvilke visioner for boligområdet, der skal arbejdes ud fra. Med andre ord er rammerne for det boligsociale arbejde i høj grad manifesteret politisk, da samarbejdet med kommunen og dennes forvaltning er essentielt for at opnå tilskud til det boligsociale arbejde (Landsbyggefonden 2019b).

Helhedsplanen i Tingbjerg-Utterslevhuse

Et eksempel på et boligområde, hvor det boligsociale arbejde i høj grad er finansieret af Landsbyggefonden, er Tingbjerg-Utterslevhuse i det nordvestlige København. Tingbjerg-Utterslevhuse figurerer på regeringens såkaldte ghettoliste som et omdannelsesområde - tidligere kaldet "hård ghetto". Boligområdet indgår på ghettolisten, da der er en høj andel af

beboere, som er indvandrere eller efterkommere af indvandrere fra ikke-vestlige lande, en høj andel af beboere som ikke besidder uddannelse over grunduddannelses niveau, er dømt for lovovertrædelser og har indkomstniveau, der er relativt lavere end det regionale gennemsnit (Landsbyggefonden 2020). Boligområdet er, grundet sin plads på regeringens ghettoliste, således i berøring med Parallelsamfunds aftalen, hvilket blandt andet udmøntes i en helhedsplan, som udgør grundlaget for det boligsociale arbejde, der finder sted i Tingbjerg-Utterslevhuse. Området indeholder otte boligafdelinger, der tæller 2.700 boliger i Tingbjerg og 214 lejemål i Utterslevhuse og huser 6.600 mennesker. Der er tale om en yderst heterogen beboergruppe, hvor størstedelen af verdens nationaliteter er repræsenterede (Landsbyggefonden 2020). Det boligsociale arbejde, der udføres under helhedsplanen, er gjort muligt gennem økonomisk støtte fra Landsbyggefonden, som er præsenteret i tidligere afsnit (Landsbyggefonden 2020:3).

Landsbyggefonden har, med afsæt i Parallelsamfunds aftalen, fastsat fire indsatsområder i helhedsplanen, som den boligsociale indsats skal arbejde indenfor; 1) Uddannelse og livschancer, 2) Beskæftigelse, 3) Kriminalitetsforebyggelse og 4) Sammenhængskraft og medborgerskab (Landsbyggefonden 2020:7-10). Landsbyggefonden opstiller i den forbindelse konkrete mål under hver indsats, mens aktiviteterne under indsatserne udarbejdes i samarbejde med blandt andet de boligsociale medarbejdere (Landsbyggefonden 2020:7-8). Indsatsområdet 'Uddannelse og livschancer' igangsættes grundet førnævnte høje andel af beboere, som ikke har fuldført uddannelse højere end grundskoleniveau i dansk kontekst, samtidig med at de besidder manglende dansksproglige kundskaber og tilknytning til arbejdsmarkedet (Landsbyggefonden, 2020:10). Desuden kobles sprogvanskeligheder blandt børn i 1-5 års alderen sammen med, at en høj andel ikke er indmeldt i kommunale pasningstilbud (Landsbyggefonden 2020:10). I helhedsplanen forsøges disse problemstillinger at løses gennem aktiviteter som fremskudt sundhedspleje, familiekurser og samarbejde med Tingbjerg Skole (Landsbyggefonden 2020:20). Disse problemstillinger og aktiviteter i indsatsen 'Uddannelse og livschancer' fra helhedsplanen taler således ind i Parallelsamfunds aftalens initiativ 'En god start på livet for alle børn og unge', hvor fokus er, at flere børn skal i dagtilbud, færre børn skal have sproglige vanskeligheder, det faglige niveau blandt folkeskolens elever fra "omdannelsesområder" skal højnes, samt flere unge skal i uddannelse (Økonomi- og Indenrigsministeriet 2018:24; Landsbyggefonden 2020:21).

Det er særligt inden for helhedsplanens andet indsatsområde 'Beskæftigelse', at boligområdet oplever svære udfordringer. Af alle de boligområder der fremgår på den "hårde ghettoliste" har Tingbjerg-Utterslevhuse det højeste antal af personer, der er udenfor arbejdsmarkedet (Landsbyggefonden 2020:12). Der er tale om et problemkompleks, som vedrører både lav tilknytning til arbejdsmarkedet, manglende uddannelse og lav indkomst særligt hos beboere med ikke-vestlig baggrund (Landsbyggefonden 2020:12). Fokus i denne indsats bliver således at få flere i arbejde og samtidig opkvalificere de beboere, der allerede er i arbejde for at øge indkomstniveauet (Landsbyggefonden 2020:13, 20). Dette problemkompleks kan siges at være et eksempel på Parallelsamfunds aftalens kritik af, at for høj en andel i såkaldte "omdannelsesområder" er uden for beskæftigelse (Økonomi- og Indenrigsministeriet 2018:4). Ledigheden blandt unge i området er, med en procentsats på 17,7%, sammenlignet med Københavns Kommune, hvor procentsatsen er 9,07%, cirka dobbelt så høj (Landsbyggefonden 2020:12). Der ekspliciteres således et behov for fokus på denne målgruppe i helhedsplanens indsatser, hvilket lommepege- og fritidsjobindsatsen tilsigter (Landsbyggefonden 2020:12-13). Denne indsats har ligeledes til formål at fungere som en del af det kriminalpræventive arbejde, der foregår i området, som taler ind i helhedsplanens tredje indsatsområde 'Kriminalitetsforebyggelse' (Landsbyggefonden 2020:13-14, 41). Her understreges det dog, at det ikke er en del af det boligsociale arbejde at løse kriminalitetsproblematikker, men at arbejde indenfor dette område i stedet skal supplere den kommunale indsats på området (Landsbyggefonden 2020:14). Det understreges desuden, at der er sket en yderst positiv udvikling i oplevelsen af tryghed blandt beboerne i området inden for dette indsatsområde (Landsbyggefonden 2020:15). Det tredje indsatsområde i helhedsplanen 'Kriminalitetsforebyggelse' kan altså ses som et supplement til Parallelsamfunds aftalens tredje initiativ 'Styrket politiindsats og højere straffe skal bekæmpe kriminalitet og skabe mere tryghed', hvor målet også er at skabe tryghed i boligområdet (Økonomi- og Indenrigsministeriet 2018:22). Det fjerde og sidste indsatsområde i helhedsplanen 'Sammenhængskraft og medborgerskab' søger at bygge bro mellem beboere og kommunal kernerdrift, som handler om at hjælpe beboere, der befinder sig i en sårbar eller udsat position og som derfor kunne få gavn af kommunens tilbud (Landsbyggefonden 2020:48). Denne brobygning sker på baggrund af at beboere, særligt med indvandrer- eller flygtningebaggrund, oplever udfordringer med at tilgå det danske system, hvilket kan resultere i en følelse af afmagt i forhold til at forstå og potentielt forandre den situation, de befinder sig i (Landsbyggefonden 2020:16). I forbindelse med dette er der, i samarbejde med blandt andet kommunale aktører, således foranstaltet en række tilbud, der skal imødekomme

disse udfordringer. Disse tilbud udmøntes i aktiviteter såsom beboerrådgivning, ungefællesskab og byhave, som ikke kun skal fremme brobygning til kommunal kernerdrift, som tidligere nævnt, men også danskundervisning, netværksskabelse og -inklusion samt støtte gennem ungenetværk/rollemodeller, der arbejder med sammenhængskraft og medborgerskab (Landsbyggefonden 2020:17, 48). Dette indsatsområde kan altså også siges at tale ind i Parallelsamfundsftalens fjerde initiativ 'En god start på livet for alle børn og unge', hvor der opstilles krav til børn, unge samt forældreansvar for at opnå den gode start på livet og fremme sammenhængskraft og medborgerskab (Økonomi- og Indenrigsministeriet 2018:24).

Organisering af det boligsociale arbejde i Tingbjerg-Utterslevhuse

For at sørge for at de rammer, der er sat i helhedsplanen, udfyldes, og den egentlige implementering af delaftaler og aktiviteter finder sted i det konkrete boligområde, er der nedsat et boligsocialt team. Det boligsociale team i Tingbjerg-Utterslevhuse består af én boligsocial leder, to beboerrådgivere, to boligsociale medarbejdere, to uddannelsesvejledere, én medarbejder ansat under Familie & netværk og to medarbejdere ansat under Fritidsjob og Fælleshaven (Tingbjergforum, 2021). Disse forskellige stillinger varetages af praktikere med forskellige uddannelsesbaggrunde, hvorfor det boligsociale team altså er udtryk for et samarbejde, hvor ledere og praktikere med forskellige professioner og fagligheder indgår. Dette kan ifølge Morten Ejrnæs karakteriseres som et tværprofessionelt samarbejde (Ejrnæs 2017:20). Formålet med dette tværprofessionelle samarbejde er, i tråd med Ejrnæs' beskrivelser, at forebygge eller løse komplekse sociale problemer, i dette tilfælde sociale problemer der ud fra regeringens nedsatte kriterier har resulteret i, at de indgår på "ghettolisten" og således betegnes som et udsat område (Ejrnæs 2017:21). Det er altså denne medarbejdergruppes ansvar at varetage det boligsociale arbejde og således aktualisere et samarbejde mellem boligorganisation, kommune, politi, frivillige organisationer og beboerne i området, der sker i overensstemmelse med den pågældende helhedsplan. Behovet for samarbejde er ikke kun gældende internt i det boligsociale team men også i forbindelse med de aktører, der ikke er en del af den interne organisering. Når det boligsociale team samarbejder med henholdsvis kommunale og private aktører, er der dog ikke kun tale om tværprofessionelt men også tværsektorielt samarbejde. Denne betegnelse refererer til samarbejder der foregår på tværs af sektorer, hvor afviklingen af arbejdsopgaver i højere grad

foregår inden for afgrænsede domæner (Ejrnæs, 2017:21). Her er der ofte tale om, at de forskellige aktører arbejder under til tider meget differentierede regler og fremgangsmåder, hvilket i praksis kan skabe udfordringer, når de i samarbejde skal forsøge at arbejde hen imod et fælles mål. Der er flere faktorer, der har indflydelse på det konkrete samarbejde, hvad end der er tale om tværprofessionelt eller -sektorielt samarbejde. Formål og tilhørsforhold har selvsagt en grundlæggende betydning, for selvom der er tale om et samarbejde, kan der være forskellige opfattelser af, hvad opgaven består i, samt hvordan den bedst løses. De ressourcemæssige forhold og organisationskulturen har ligeledes stor indflydelse på, hvorledes et samarbejde forløber, da der også her kan være en stor variation i eksempelvis mængden af tid og penge samt de værdier og holdninger, der kultiveres mellem de enkelte parter (Ejrnæs, 2017:29). I det konkrete boligsociale arbejde i Tingbjerg-Utterslevhuse er der tale om både tværprofessionelt samarbejde i den interne organisering samt en række af forskellige former for tværsektorielt samarbejde med flere forskellige aktører offentlige såvel som private. Man kan således forestille sig, at det kræver en del af den enkelte boligsociale medarbejder at skulle navigere i dette organisatoriske landskab og samtidig have fokus på beboerne i boligområdets behov. Det interessante bliver i forlængelse heraf, hvilken indflydelse det har på det handlemæssige råderum, der bliver tilgængeligt for dem til i praksis at varetage den boligsociale opgave.

Handlerum i det boligsociale arbejde i Tingbjerg-Utterslevhuse

Som de ovenstående afsnit illustrerer, arbejder de boligsociale medarbejdere i Tingbjerg-Utterslevhuse i et komplekst felt, hvor de skal forsøge at tilgodese og forene en række hensyn til både lovgivning, helhedsplan og beboernes problemkomplekser. Måden hvorpå den boligsociale medarbejder navigerer i dette felt og udfører sine arbejdsopgaver har stor betydning for beboerne såvel som forholdet mellem socialpolitik og praksis. På trods af at der fra politisk hånd er blevet givet overordnede rammer og krav til den boligsociale indsats, er der mange forskellige måder, hvorpå disse kan forstås og fortolkes af den enkelte boligsociale medarbejder, alt efter hvilken specifik kontekst vedkommende begår sig i, den enkeltes fagprofessionelle baggrund, værdisæt og så videre. Yderligere betyder krav vedrørende tværprofessionelt og -sektorielt samarbejde, som før nævnt, at de boligsociale medarbejdere må indgå i netværk, hvor det kan foreligge forskellige regler, arbejdstilgange og incitamenter i forhold til samarbejdet. Dette kan lede til, at den enkelte boligsociale medarbejder kan finde sig selv i krydspresituationer, hvorfor de er afhængige af deres faglige skøn for at kunne

forstå og navigere i og mellem disse. De aktører, og de dertilhørende forskellige incitament, er i høj grad knyttet an til og bestemt af den samtid, de udspiller sig i og er en del af. Denne vigtige pointe understreger en endnu vigtigere pointe: At almene boligområder, det sociale arbejde der foregår her og socialt arbejde i sin grundessens er en normativ praksis. Når man som frontlinjemedarbejder har sin praksis i et boligområde og skal forsøge både at samarbejde med, navigere mellem og tilgodese alle disse forskellige aktører og interesser og samtidig arbejde med og for de beboere, der bor og lever deres liv her, er det således af yderste signifikans at forholde sig til sig selv, sin egen praksis og til spørgsmålet om, hvis ærinde man går og altså hvilke værdimæssige og politiske agendaer, man er med til at reproducere eller modarbejde.

Kapitel 2: Metodologi

Dette kapitel har til formål at præsentere videnskabsteoretiske og metodiske overvejelser samt teoretiske perspektiver, som danner grundlag for dette speciale. Først vil vores videnskabsteoretiske ståsted, kritisk teori, præsenteres. Herefter vil vi gennemgå metodiske valg og overvejelser omkring valg af case og rekruttering af informanter, det kvalitative forskningsinterview, interviewguide, observation og etik. Dernæst gennemgås begreberne validitet, transparens og overførbarhed i relation til de metodiske valg og overvejelser, hvorefter vores processuelle tilgang vil beskrives. Efterfølgende vil vi præsentere specialets teoretiske perspektiver for slutteligt at præsentere specialets analysestrategi som en afsluttende overgang til de efterfølgende analyseafsnit.

Videnskabsteori

Følgende afsnit har til formål at beskrive dette speciales videnskabsteoretiske grundlag, som skal hjælpe os med at besvare vores problemformulering. Dette vil indledningsvis gøres gennem en beskrivelse af kritisk teori, herunder de epistemologiske og ontologiske tanker der ligger til grund for denne, hvorefter aktionsforskning vil præsenteres. Afslutningsvis vil der fremføres en beskrivelse af, hvilken rolle den kritiske teori spiller i nærværende speciale.

Kritisk teori

Den kritiske teori er opstået som en del af den bevægelse, der fandt sted ved Frankfurterskolen, hvor der blev introduceret et videnskabsteoretisk blik, som står i modsætning til daværende dominerende positivistiske paradigme (Langergaard & Sørensen 2015:252). Det er blandt andet Karl Marx, der med sin kritiske økonomiske tænkning har været inspirationskilde. Denne tænkning afviser idéen om, at politik og økonomi er frihedsgivende, og opfattelsen er derimod, at disse danner grundlag for et uretfærdigt og undertrykkende samfund (Langergaard & Sørensen 2015:251). Når der i kritisk teori italesættes et frigørende sigte, er dette således med henvisning til en marxistisk tankegang vedrørende frigørelse fra de grundlæggende kapitalistiske strukturer (Langergaard & Sørensen 2015:84). Indenfor kritisk teori italesættes der tre grundlæggende generationer: Max Horkheimer og Theodor W. Adornos marxisme, Jürgen Habermas' kommunikative paradigme og i nyere tid Axel Honneths anerkendelsesparadigme og Hartmut Rosas arbejde med acceleration og fremmedgørelse (Juul & Bransholm Petersen 2012:410). Når vi i

nærværende speciale anvender en kritisk teoretisk videnskabsteori, vælger vi dog ikke at vedkende og arbejde i overensstemmelse med en af disse specifikke retninger, men derimod blot i overensstemmelse med de grundlæggende kritisk teoretiske grundantagelser.

Den kritiske teori ønsker at forholde sig til, hvorledes egne videnskabelige indsigter får betydning for samme sociale virkelighed, den ønsker at undersøge. I den kritiske teoris ontologi opereres der på samme måde som i positivismen med en iagttagelse af den verden, der eksisterer. Dog peger den kritiske teori på, at virkeligheden er under konstant udvikling, hvorfor det er muligt at forandre denne. Det bliver derfor, ifølge kritisk teori, samfundsvidenskabens opgave at understøtte denne forandring (Juul & Bransholm Petersen 2012:410-411). Den kritiske teori kan altså ikke karakteriseres som en værdineutral disciplin, da den indeholder en eksplicit stillingtagen og et emancipatorisk (frigørende) sigte i ønsket om at lede vejen mod et mere retfærdigt samfund i videnskabelig såvel som politisk forstand (Langergaard & Sørensen 2015:262). Der foreligger altså et mål om en samfundsforandring, hvorfor det bliver den marxistisk inspirerede videnskabs opgave at producere viden, som kan hjælpe det enkelte menneske med at løsrive sig fra de undertrykkende mekanismer, der er impliceret i de kapitalistiske samfundsforhold og begrænser deres udvikling og mulighedspotentialer (Juul & Bransholm Petersen 2012:406- 409). Videnskabelige teorier har altså indflydelse på og bidrager til udviklingen af det moderne samfund, hvorfor det er fejlagtigt at betragte teori og praksis som to adskilte entiteter (Langergaard & Sørensen 2015:256). I kritisk teori forstås teori som historisk betinget for at understrege hvorledes magtforhold og interesser påvirker udviklingen og anvendelsen af denne. Den kritiske teoris epistemologi bliver derfor en erkendelse af, at vores viden, videnskab og teori om verden og samfundet forstås som kontingent (Langergaard & Sørensen 2015:257). Pointen om at teori må forstås som en integreret del af den samfundsmæssige udvikling og virkelighed udgør ét af de grundlæggende forhold, som den kritiske teori bygger på. Argumentet bliver således, at teori *"(...) bør bidrage til bevidstgørelse af samfundet om kapitalismens grundlæggende struktur og i den forstand bidrage til den politiske kamp imod unødvendig lidelse og for social retfærdighed"* (Langergaard & Sørensen 2015:253-254). Citatet fremhæver netop det emancipatoriske sigte, og i denne forbindelse peger kritisk teori på, at der må foranstalles en bevidst, kollektiv realisering af samfundets såkaldte 'nødvendighed', forstået som en nødvendig realisering af frihed (Langergaard & Sørensen 2015:258). Dette er imidlertid ikke altid lige nemt at indfri. Den bevidstliggørelse man ønsker at opfordre til for at opnå et mere retfærdigt samfund må først og fremmest istandsættes hos de aktuelle samfunds subjekter, og

der må etableres en forståelse af, at det er muligt at virke tilbage på de undertrykkende forhold (Juul & Bransholm Petersen 2012:410-411). Det er derfor et grundlæggende aspekt hos den kritiske teori, at den samfundsvidenskabelige forskning, der drives, må forstås som en aktiv del af både politisk og social praksis. Det emancipatoriske ønske fordrer ligeledes, at denne tradition ofte opererer i opposition til sociale uretfærdigheder og beskæftiger sig med særligt udsatte og marginaliserede subjekter (Langergaard & Sørensen 2015:251). Disse forhold gør sig også gældende i dette speciale, da vi beskæftiger os med et boligområde med beboere, som kan siges at være særligt udsatte og marginaliserede - både på grund af en høj grad af sociale problemer, men også fordi den måde Parallelsamfundsaftalen italesætter disse kan virke stigmatiserende og således være med til at placere disse beboere i marginaliserede positioner. Dernæst har vi et ønske om at forstå de boligsociale medarbejderes praksis for efterfølgende at kunne tilbyde dem nye refleksioner og perspektiver på forholdet mellem politik og praksis. Dette skal gerne give dem mulighed for at anlægge et kritisk blik på sig selv i praksis, samt hvilke værdimæssige forhold de er med til enten at reproducere og/eller modarbejde. På denne måde har nærværende speciale potentiale til at kunne igangsætte processer, som kan give de boligsociale medarbejdere mulighed for at tage stilling til og potentielt forandre nogle af disse forhold. Dette kan således både have indvirkning på forholdet mellem socialpolitik og praksis og på den professionelle praksis, som kan fordrer bedre muligheder for den enkelte beboer i forhold til at indgå i sociale og samfundsmæssige fællesskaber.

Aktionsforskning

I forlængelse af ovenstående kan en måde at foranstalte en bevidst, kollektiv realisering af samfundets 'nødvendighed' være gennem aktionsforskning. I tråd med den kritiske teori beror denne videnskabelige metode på, at virkeligheden er udtryk for fortolkning. Den kan forstås som noget der eksisterer, men er så at sige 'ufærdig' forstået på den måde, at den indeholder alle mulige potentialer for fremtidig udvikling også dem, der går udover dét, vi opfatter som realistiske eller virkelige. Med disse betragtninger som aktionsforskningens grundpræmis bliver formålet her at forsøge at skabe rum for, at forskere og subjekter i samarbejde kan udforske og udvikle disse fremtidige potentialer (Juul & Bransholm Petersen 2012:411).

Aktionsforskningens fremgangsmåde opfatter ligeledes viden som kontingent, hvorfor der heller ikke her opereres med en forståelse af noget viden som sand eller endegyldig. En

central pointe inden for denne tradition er: ”At det ikke er ligegyldigt, hvem der fortolker, og hvilken rolle vedkommende har i fortolkningsprocessen og i det sociale felt” (Juul & Bransholm Petersen 2012:411). Dette er igen udtryk for en afstandstagen til tidligere positivistiske paradigmer, hvor forskeren mentes at være i stand til objektivt og uafhængigt at kunne undersøge sit genstandsfelt uden at have nogen indflydelse på dette.

Aktionsforskningen mener modsat, at forskeren aldrig kan siges at indtage en neutral position i forhold til det genstandsfelt, vedkommende undersøger, da forskeren unægteligt er en del af verden og derfor ikke ville kunne frasiges at bringe egne forståelser ind i førnævnte fortolkningsproces. Det er desuden ikke muligt for den enkelte forsker på egen hånd at få adgang til den fornødne viden, for at kunne udvikle førnævnte emancipatoriske potentialer, hvorfor det i denne tilgang ligeledes er yderst påliggende, at forskningsprocessen er noget, der sker i samspil mellem forsker og subjekter. For at kunne drive aktionsforskning med et emancipatorisk sigte, er det derfor nødvendigt at etablere et fælles udgangspunkt forsker og subjekt imellem, som kan være retningsgivende for den fælles forskningsproces, der skal muliggøre udvikling og forandring. På denne måde er aktionsforskning, i tråd med den kritiske teori, udtryk for en praksis med et eksplicit normativt standpunkt, der retter sig mod en positiv udvikling af både den sociale og samfundsmæssige praksis (Juul & Bransholm Petersen 2012:411).

En kritisk teoretisk undersøgelse af boligsocialt arbejde i Tingbjerg-Utterslevhuse

Når nærværende speciale indskriver sig i en kritisk teoretisk videnskabstradition, er det med visse forbehold, hvorfor nogle af ovenstående udlægninger må forstås som idealer og inspirationskilder snarere end realiserbare potentialer. Vi ønsker således at anlægge et kritisk blik på nogle af de betingelser, der danner rammerne om den boligsociale praksis i det aktuelle boligområde, hvorfor vi i dette speciale anvender centrale begreber i deres politiske, empiriske og normative kontekst. Formålet bliver på baggrund af undersøgelsens analytiske fund at foretage en kritisk refleksion over, hvilke teoretiske implikationer disse kan have og på baggrund af dette forsøge at fremlægge handlingsanvisninger til praksis.

Måden hvorpå den kritisk teoretiske disciplin kommer til udtryk i nærværende speciale er således, at den giver os mulighed for at gå til genstandsfeltet med et normativt udgangspunkt. Dette normative udgangspunkt indebærer, at vi forstår Parallelsamfundsaftalens som udtryk for diskriminerende lovgivning, hvorfor vi er interesserede i at undersøge, hvilke praksisimplikationer dette kan have. I den del af forskningsprocessen, hvor vi nærmer os

feltet og indsamler empirien, der skal danne grundlag for den egentlige analyse, ønsker vi at lade de boligsociale medarbejderes oplevelser og erfaringer gå forrest. Dette viser sig blandt andet i vores metodiske valg og refleksioner over disse, som vi vil elaborere i 'Det kvalitative semistrukturerede interview' og 'Observation'. I undersøgelsens analytiske arbejde vil vi indledningsvist ved hjælp af udvalgte teorier forsøge at forstå og fremlægge de boligsociale medarbejderes praksis i Tingbjerg-Utterslevhuse og dermed kaste lys over: *"Hvilke krydspresituationer oplever boligsociale medarbejdere i Tingbjerg-Utterslevhuse? Og hvad kan det have af betydning for boligsocialt arbejde i praksis?"* Med udgangspunkt i de analytiske fund, der er gjort på baggrund af de boligsociale medarbejderes italesættelser af deres oplevelser og erfaringer, ønsker vi således afslutningsvis at forholde os kritisk til disse. Dette vil aktualiseres gennem en kritisk teoretisk refleksion over, hvad disse analytiske fund kan have af implikationer i en bredere samfundsmæssig forstand.

Når vi i ovenstående afsnit fremfører beskrivelser af aktionsforskning, må dette ligeledes forstås som et ideal. Vores undersøgelse kan ikke karakteriseres som reel aktionsforskning, grundet specialeprocessens begrænsede tidsperiode, men vi har benyttet denne videnskabelige metode til at hente inspiration i forhold til vores forskningsproces, som ses flere steder. Først gennem en processuel tilgang og gradvis tilnærmelse af genstandsfeltet, hvor vi har forsøgt at gøre vores de boligsociale medarbejdere til 'medforskere' for på denne måde at skabe forudsætninger for et aktivt og demokratisk samspil som udgangspunkt for en fælles videnskabelig erkendelsesproces. Vi har således vurderet, at en forudsætning for at danne viden om og skabe forandring af verden har været, at lade vores informanter være medbestemmende i forhold til, hvad der har været centralt for os at undersøge, samt hvilket teoretisk blik der forstås som meningsfuldt for at imødekomme dette. Dette vil yderligere udfoldes i senere afsnit, hvor forhold vedrørende observation, interview og kodning vil fremlægges. Dernæst har vi et forsigtigt håb om, at nærværende speciale kan danne grundlag for, at de boligsociale medarbejdere kan opnå nye refleksioner over og perspektiver på deres praksis. Den kritiske teoris grundlæggende emancipatoriske sigte må altså forstås indenfor rammerne af, hvad der er realistisk at efterleve i den aktuelle forskningsmæssige kontekst. Nærværende speciale må derfor læses og forstås i kontekst af ovenstående fremførte begrænsninger og forbehold.

Forskningsdesign og metodiske valg

Følgende afsnit har til formål at præsentere specialets metodiske greb. Indledningsvist vil valg af case og rekruttering af informanter beskrives. Herefter vil det kvalitative semistrukturerede interview, interviewguide og observation introduceres. Afslutningsvist fremføres etiske og metodiske overvejelser i forbindelse med førnævnte.

Valg af case og rekruttering af informanter

Rasmus Antoft og Heidi Houlberg Salomonsen definerer et casestudie som *"forskningsdesign der studerer fænomener i den sammenhæng eller kontekst, hvori de optræder"* (Antoft & Salomonsen 2021:135). Dette design lægger op til en dynamisk forskningsproces, da *"(...) det er i stand til og ofte har til formål at indfange dynamikkerne og kompleksiteten i det sociale livs udfoldelse"* (Antoft & Salomonsen 2021:134). Antoft og Salomonsen beskriver casestudiet som en oplagt forskningsstrategi til undersøgelse af genstandsfelter, hvor grænserne mellem det konkrete fænomen, man ønsker at undersøge, og dets kontekst ikke er klare og entydige. I stedet forhandles grænserne mellem fænomen og kontekst i et samspil mellem teori og empiri, hvilket lægger op til en processuel fremgangsmåde i behandlingen af casen (Antoft & Salomonsen 2021:137-138). Vi har i dette speciale benyttet os af casestudiet som forskningsstrategi, da de boligsociale medarbejderes praksis kan betragtes som et komplekst fænomen, samtidig med at vi har praktiseret forskellige metodiske tilgange i vores processuelle fremgangsmåde i specialet. Vi startede med et normativt udgangspunkt, qua den kritiske teori, og en empirisk interesse for det boligsociale område, hvorfor vi kontaktede en række boligsociale ledere/medarbejdere tilknyttet forskellige boligområder omkring muligt samarbejde i forbindelse med vores speciale. Vi fik svar fra cirka en tredjedel af de adspurgte, hvilket kan være et udtryk for et felt med megen travlhed. På baggrund af den respons vi modtog, indgik vi en dialog med to boligsociale ledere fra to forskellige helhedsplaner for til sidst at indgå samarbejde med Tingbjerg-Utterslevhuse. Valget faldt på sidstnævnte grundet deres placering på ghettolisten samt en interesse for, hvordan de boligsociale medarbejdere oplever deres handlerum i et boligområde, som er del af en omdiskuteret lovgivning. Det er således på denne måde, at vi har valgt vores case.

Den boligsociale leder i Tingbjerg-Utterslevhuse gav os adgang til feltet, hvorfor han blev vores gatekeeper. Dette muliggjorde forskellige metodiske indgange til feltet; først og fremmest observation af et fællesmøde for de boligsociale medarbejdere ansat i

helhedsplanen, hvor vi benyttede os af snowballing og fik skabt kontakt til de boligsociale medarbejdere i Tingbjerg-Utterslevhuse. Dette resulterede i afholdelse af fire individuelle interviews med boligsociale medarbejdere fra forskellige indsatsområder. Disse metodiske tilgange vil belyses yderligere i 'Det kvalitative semistrukturerede interview' og 'Observation'. I forbindelse med rekrutteringen af informanter er det vigtigt at have blik for creaming, som indebærer, at de informanter, der typisk melder sig til en interviewundersøgelse, er personer, som i forvejen er ressourcestærke, og som har holdninger til det givne emne, som de gerne vil udtrykke (Kvale & Brinkmann 2015:138).

Det kvalitative semistrukturerede interview

For at kunne besvare specialets problemformulering benytter vi os blandt andet af kvalitative forskningsinterviews, da disse kan give os et indblik i de boligsociale medarbejders holdninger og oplevelser (Tanggaard & Brinkmann 2015:32). Lene Tanggaard og Svend Brinkmann peger dog på, at det er vigtigt at være opmærksom på, at den viden, der opnås i det kvalitative forskningsinterview, er konstrueret af interviewerens og informanternes, i dette tilfælde de boligsociale medarbejdere, i samspil. Dynamikken mellem os som interviewere og de boligsociale medarbejdere er altså afgørende for, hvilken type viden der konstrueres. I den forbindelse peger Tanggaard og Brinkmann ligeledes på, at det er vigtigt at have blik for, hvordan man som forsker i interviewsituationen forholder sig til informanternes italesættelser, da dette også kan påvirke den viden, der konstrueres i interviewsituationen (Tanggaard & Brinkmann 2015:33). Disse overvejelser kan relateres til vores kritisk teoretiske udgangspunkt, hvor vi er bevidste om vores normative udgangspunkt, og at dette kan påvirke forskningsprocessen i specialet. Vi forsøgte dog, på trods af vores normative udgangspunkt, at lade informanternes fortællinger fylde i de kvalitative interviews, spørge nysgerrigt ind, italesætte vores forståelse af deres udsagn for at undgå misfortolkninger samt i interviewsituationen give plads til og eksplicit italesætte, at de boligsociale medarbejdere kunne italesætte de emner, de finder særligt relevante i forhold til de stillede spørgsmål.

Tanggaard og Brinkmann italesætter, hvordan forskeren i en forskningsproces ofte besidder en teoretisk forhåndsviden om feltet, da metode og teori ikke er uafhængige af hinanden. Denne teoretiske forhåndsviden er med til at sikre velovervejede forsknings- og interviewspørgsmål med henblik på at sikre relevans i forhold til genstandsfeltet og problemstillingen og kan desuden være rammesættende for interviewsituationen (Tanggaard og Brinkmann 2015:37). Vi tilegnede os også en teoretisk forhåndsviden forud for

interviewsituationen for at sikre kvalificerede forsknings- og interviewspørgsmål. Det teoretiske forarbejde har bestået i teorier om handlerum og krydspres i det sociale arbejde, hvilket sikrer, at vi på forhånd har et teoretisk kendskab til genstandsfeltet, som gør, at vi kan stille kvalificerede spørgsmål. Vi er desuden opmærksomme på, at vores normative udgangspunkt kan påvirke både indledningsvist i udvælgelsen af det teoretiske begrebsapparat samt i aktualiseringen af dette i selve interviewsituationen. Vi ønskede dog, på trods heraf, at lade de boligsociale medarbejderes oplevelser og iagttagelser fylde i den konkrete interviewsamtale samt give dem plads til at være medbestemmende i forhold til at udforske emner, de finder relevante, da de er eksperterne i deres praksis. Qua vores normative udgangspunkt havde vi på samme tid et ønske om at lede til refleksioner over særlige problemstillinger, således at vi senere i forskningsprocessen havde mulighed for at anlægge et kritisk blik på disse og besvare specialets overordnede problemformulering. På baggrund af ovenstående overvejelser vurderede vi, at den semistrukturerede interviewform var oplagt at benytte os af. Det semistrukturerede interview indeholder på forhånd fastlagte forskningsspørgsmål, ud fra hvilke der udvikles interviewspørgsmål i en såkaldt interviewguide, hvilket vil elaboreres yderligere i 'Interviewguide'. Den semistrukturerede interviewform giver imidlertid plads til, at man kan afvige fra interviewguiden og følge den fortælling, som interviewpersonen er optaget af at fortælle. Formålet med denne interviewform er altså at sikre fokus, i forhold til besvarelse af specialets problemformulering, i interviewsituationen (Tanggaard & Brinkmann 2015:38). Interview kan med fordel kombineres med andre metoder såsom observationsstudie, da observation forud for interviewene kan være med til at kvalificere forsknings- og interviewspørgsmål, da man her kan få et indblik i, hvad der er på spil i den boligsociale praksis (Tanggaard & Brinkmann 2015:33). Herefter er det muligt at integrere spørgsmål foranlediget af observationsstudiet i interviewguiden, hvormed man kan sikre relevansen i det kvalitative forskningsinterview. På denne måde har informanterne også mulighed for at præge, hvilke tematikker de finder relevante at vende i et kvalitativt interview efterfølgende. Dette forhold sikrer ligeledes en proces, der i højere grad tilgodeser et fælles samarbejde med udgangspunkt i den konkrete praksis, hvilket, ifølge aktionsforskningen, er en nødvendig betingelse for at kunne skabe en øget bevidsthed hos socialarbejderen og således skabe muligheder for potentiel forandring i praksis. Vi har i dette speciale observeret forud for de kvalitative forskningsinterviews for netop at sikre relevans, hvilket vil belyses yderligere i 'Observation'.

Observation

Som nævnt i forrige afsnit har vi i dette speciale valgt at supplere de semistrukturerede interviews med observation, da denne metode kan give os et indblik i mere umiddelbare italesættelser af de boligsociale medarbejders praksis ved at være der, hvor praksissen udspiller sig. Dette giver os desuden mulighed for at stille de relevante spørgsmål til medarbejdernes praksis i de efterfølgende semistrukturerede interviews (Szulevicz 2015:86). Yderligere er observation velegnet til at beskrive og analysere det situerede i en praksis, hvorfor denne metode ligeledes kan bidrage til at åbne feltet op for os, så vi får et unikt indblik i de boligsociale medarbejders praksis gennem observation. Observation kan altså lede os i retningen af et indblik i forholdet mellem selvforståelse og praktisk udfoldelse som ellers kan overses i det semistrukturerede interview (Szulevicz 2015:86-87). Denne mere praksisorienterede forståelse af de boligsociale medarbejdere kan netop være svær at få øje på i interviewsituationen, fordi der ofte kan være tale om ikke-bevidste måder at begå sig i praksis. Det kan således forstås som et udtryk for en form for know-how eller tavs viden, der ikke nødvendigvis kan italesættes.

For at få adgang til denne tavse viden, hvor vi søger at nærme os mere naturalistiske observationer, observerer vi således praksisser i deres naturlige miljø, som ville foregå uanfægtet, hvorvidt forskeren observerede eller ej (Szulevicz 2015:83). Det vil sige, at vi som forskere træder ind i de boligsociale medarbejders kontekst og indgår i denne på deres præmisser, hvilket også kan beskrives som en ustruktureret relation mellem forsker og felt (Kristiansen & Krogstrup 2015:46). På trods af at vi søger at nærme os naturalistiske observationer, har vi blik for, at observation kan indeholde modsatrettede effekter, da man er til stede i en praksis samtidig med, at man ønsker at observere denne uden at deltage i den. Dette forhold kan opleves som et paradoks, hvorfor det i denne forbindelse er vigtigt at overveje, hvorvidt man ønsker at være primært observerende eller fuldt deltagende i feltet (Szulevicz 2015:83). Vi positionerer os som primært observerende. Det gør vi, fordi vores ærinde er at kvalificere vores interviewguide, så vi har de bedste forudsætninger for at forstå og fortolke de boligsociale medarbejders praksis ud fra deres perspektiv. Den primært observerende del aktualiseres gennem en observation, vi har foretaget på et fællesmøde med alle de boligsociale medarbejdere forud for udarbejdelse af interviewguide og udførelse af interview. Hensigten med denne observation var at give os et indblik i de boligsociale

medarbejderes praktiske og ikke-iscenesatte viden, som 'den er'. Den ustrukturerede relation indebærer således ikke et forsøg på at være en aktiv del af de boligsociale medarbejderes praksis, men må derimod snarere forstås som et ønske om at agere som 'publikum' (Kristiansen & Krogstrup 2015:52). Formålet med dette var, at vi i selve interviewsituationen kunne være i stand til at fokusere på det, der rent faktisk er på spil i de boligsociale medarbejderes situerede praksis og ikke kun vores teoretiske forforståelser. Fordi formålet netop har været at sikre en overensstemmelse mellem særligt fremtrædende temaer i de boligsociale medarbejderes praksis og spørgsmål i interviewguiden, var der i denne observation ligeledes tale om en ustruktureret tilgang. Denne tilgang betyder, at vi i vores observation på fællesmødet har forholdt os nysgerrige og åbne til feltet (Kristiansen & Krogstrup 2015:46). Vi foretager noget, der befinder sig mellem struktureret og ustruktureret observation i naturlige omgivelser med henblik på at indfange, hvordan "*sociale aktører tolker deres erfaringer og iagttagelser, definerer den situation de befinder sig i, identificerer de problemer de stilles overfor*" (Kristiansen & Krogstrup 2015:54). Det gør vi, fordi vi netop ønsker at agere publikum og således iagttage og notere uden deltagelse. Vi er dog samtidigt interesserede i at få indblik i, forstå og åbent undersøge de boligsociale medarbejderes oplevelser og fortolkninger af disse, hvorfor vi ikke anvender en detaljeret observationsguide (Kristiansen & Krogstrup 2015:55, 60). Denne mellemposition har helt konkret betydet, at vi i vores observationsnoter har noteret det faktisk sagte som udtryk for de boligsociale medarbejderes oplevelser og tolkninger af disse. Opsummerende har vi altså i vores observationsstudie haft en primært observerende og ikke-deltagende rolle, og vores noter har været fokuseret på det, som 'er' og ikke det, som 'bør være'. Dette står umiddelbart i modsætning til både aktionsforskningen, der indbefatter deltagelse og interageren, samt den kritiske teori, men fordi denne observation indgår som én del af en større metodisk praksis, må den ligeledes forstås i forhold til helheden af denne. I den efterfølgende gennemgang af vores observationsnoter, har vi således foretaget denne gennemgang med blik for udtalelser, dilemmaer og udfordringer, vi har vurderet som særligt relevante i relation til vores normative udgangspunkt. Observationen og den efterfølgende selektive gennemgang har altså til formål at danne grundlag for interviews, som igen skal være udgangspunkt for en analyse, der med vores videnskabsteoretiske ståsted forhåbentlig skal gøre os i stand til at anlægge et kritisk og ikke værdineutralt blik på genstandsfeltet samt komme med bud på handlingsanvisninger.

Interviewguide

I de semistrukturerede interviews benytter vi os af en interviewguide, hvilken kan defineres som et script, der kan hjælpe med at strukturere interviewet. Interviewguiden vil i en semistruktureret interviewmodel typisk indeholde en oversigt over relevante tematiske forskningsspørgsmål samt konkrete forslag til interviewspørgsmål, hvilket også er tilfældet i dette speciale. Vi har på baggrund af undersøgelsens sigte, og herunder vores normative udgangspunkt, gjort os nogle teoretiske refleksioner, hvilke er omsat til tematiske forskningsspørgsmål og herunder konkrete interviewspørgsmål. Forskningsspørgsmålene er overordnet til internt brug og tager udgangspunkt i vores teoretiske forhåndsviden. Disse spørgsmål har til formål at sikre relevans i forhold til specialets problemformulering og er derfor typisk mere abstrakte og akademiske. Forskningsspørgsmålene kan undersøges nærmere gennem forskellige interviewspørgsmål, som modsat forskningsspørgsmålene skal være let forståelige og indbyde til samtale. Vi har desuden været opmærksomme på, at spørgsmålene rent sprogligt modificeres efter den enkelte informant for at opnå en dynamisk interviewsituation, hvor der er et positivt samspil mellem os som interviewere og informanten (Kvale & Brinkmann 2015:185-187). Forsknings- og interviewspørgsmålene er i interviewguiden opdelt i tre temaer: 1) Den boligsociale medarbejders hverdag/arbejde, 2) Organisering og kontekstuelle rammer, 3) Lovgivning, Parallelsamfundsftalen og helhedsplan. Vi opdelte forsknings- og interviewspørgsmålene i tre temaer i interviewguiden for at rammesætte samtalen i interviewsituationen samt overskueliggøre den efterfølgende kodning af interviewet. De kan ligeledes forstås som temaer, vi har vurderet som relevante i forhold til vores normative udgangspunkt. Eksemplificeret har vi i interviewguiden blandt andet fokuseret på den enkelte boligsociale medarbejders faglige værdisæt og selvforståelse, fordi vi på forhånd havde en idé om, at disse kunne være udfordret af den pågældende socialpolitik. Den kritiske teori er således iværksat i interviewguiden gennem forsknings- og interviewspørgsmål med fokus på særlige problemstillinger såsom forhold i den pågældende socialpolitik og helhedsplan vedrørende blandt andet tværsektorielt samarbejde, stigmatisering, indsatsområder, succeskriterier og lignende, vi havde en forudindtaget opfattelse af, kunne skabe udfordringer og dilemmaer i praksis.

Efter hvert tema i interviewguiden indskrev vi en påmindelse om at spørge ind til, hvorvidt den enkelte boligsociale medarbejder havde andre emner, kommentarer og/eller udfoldelser, som de mente var relevante. Formålet med dette var netop, som tidligere nævnt, at understrege og opmuntre til medbestemmelse og forfølgelse af emner, der var særligt aktuelle

for den enkelte. Dette er det eneste eksempel i interviewguiden, hvor det normative udgangspunkt ikke har været styrende. I de resterende dele af interviewguiden har vores normative udgangspunkt været styrende, hvilket eksempelvis kommer til udtryk gennem noter til opfølgende spørgsmål, som igen fokuserer på førnævnte særlige problemstillinger. Yderligere har vi begge været til stede i interviewsituationen, hvor den ene part har interviewet med udgangspunkt i interviewguiden, mens den anden part har sikret, at der i interviewet blev fulgt op på informantens refleksioner og fortællinger, således at vi formåede at indsamle den fornødne viden til besvarelse af specialets overordnede problemstilling.

Etiske overvejelser

Vi har, med udgangspunkt i Svend Brinkmanns tanker om etik i kvalitative studier, gjort os etiske overvejelser i specialets empiriindsamling. Brinkmann påpeger, at kvalitative studier er en social praksis, som kan give anledning til en række etiske problematikker, da de ofte indeholder menneskers personlige erfaringer og placerer private ytringer i et offentligt felt (Brinkmann 2015:463). Disse etiske problematikker kan ligeledes gøre sig gældende i dette speciales empiriindsamling.

Først og fremmest havde vi forud for empiriindsamlingen et indledende møde med den boligsociale leder med henblik på rammesætning og forventningsafstemning. Her præsenterede vi blandt andet vores ønske om at observere på det kommende fællesmøde for alle de boligsociale medarbejdere. På bagkanten af dette formulerede vi et skriv til alle de deltagende medarbejdere, der forklarede, hvad hensigten med observationen var. Dette blev sendt ud forud for selve observationen, således at de ud fra et velinformeret grundlag havde mulighed for at give deres samtykke til, at vi måtte være til stede og iagttage deres faglige diskussioner. Der har således været en åben kommunikation i forhold til både vores observerende rolle samt formålet med observationen forud for selve udførelsen i et forsøg på at undgå etiske problematikker. Sådanne forbehold har vi også forsøgt at tage i forbindelse med de semistrukturerede interviews. Her spørger vi direkte ind til de boligsociale medarbejders personlige erfaringer i en professionel kontekst, men da disse kan siges at hænge sammen med personlige holdninger og følelser, kan etiske problematikker ligeledes forekomme her. I et forsøg på etisk forsvarlig bearbejdning af indsamlede empiri, har vi derfor valgt at anonymisere vores interviewpersoner, hvorfor de kaldes Anne, Bjarke, Christian og Daniel (Brinkmann 2015:478). Dog blev vi af Anne gjort opmærksomme på, at anonymiseringen af navne ikke nødvendigvis sikrer en fuldkommen anonymisering af

informanterne. Hver enkelt informant præsenterer sit arbejdsområde, stillingsbetegnelse, fagprofessionelle baggrund og andet i forbindelse med deres praksis i det boligsociale arbejde i Tingbjerg-Utterslevhuse, hvorfor man vil kunne få en idé om, hvem den pågældende informant er. Dette skaber også en etisk problematik, som betyder, at vi ikke kan sikre en fuldkommen anonymisering i specialet.

I alle fire interviews indledte vi samtalen med at indhente et mundtligt samtykke fra vores informanter, som informerede dem om indhentning og behandling af data samt deres rettigheder i relation til dette. Vi gjorde os inden interviewene overvejelser om at skabe et rum, hvor informanterne følte sig komfortable med at sige fra i interviewsituationen, hvis dette blev aktuelt. Vi understregede derfor ligeledes indledningsvist i alle interviews, at informanterne ikke var forpligtede til at svare på spørgsmål, de ikke havde lyst til. Vi var ligeledes transparente i forhold til den problemstilling, vores interviewguide er udarbejdet på baggrund af med henblik på at signalere åbenhed og lægge op til en fælles udforskning af interviewguidens temaer (Brinkmann 2015:476). På denne måde forsøgte vi at imødekomme det, som Kvale & Brinkmann kalder for etiske retningslinjer i begyndelsen af et interview, som blandt andet indeholder informeret samtykke og fortrolighed (Kvale & Brinkmann 2015:113). Vi forsøgte løbende i interviewene at sikre korrekt forståelse af informanternes svar på interviewguidens spørgsmål ved at kondensere, hvilket vil sige, at vi stillede opklarende spørgsmål samt italesatte vores forståelse af informantens udtalelser for netop at sikre, at vi forstod deres italesættelse, som den var ment (Kvale & Brinkmann 2015:256).

Vi har også gjort os etiske overvejelser omkring, hvordan vi efter interviewene skulle transskribere og bearbejde den indsamlede empiri etisk forsvarligt. Vi tilbød derfor afslutningsvist i interviewet, at informanterne kunne få tilsendt udskrifter af interviewet til gennemgang, således at de havde mulighed for at genlæse deres udtalelser med henblik på at korrigere passager eller trække hele eller dele af deres samtykke tilbage. Herefter har vi fokuseret på at bearbejde den indsamlede empiri på en måde, så informanterne, efter bedste overbevisning, vil kunne genkende deres udsagn og føle, at de er blevet citeret og forstået korrekt (Brinkmann 2015:477). Den kritiske forholden til disse udsagn er dog udtryk for en tolkningsproces, hvorfor man må forholde sig til risikoen for, at informanterne ikke nødvendigvis er enige i disse.

En processuel tilgang

I nærværende speciale har vi opereret med et forskningsdesign, hvor både vores normative udgangspunkt, observation og semistrukturerede interviews indgår i en sammensat metodisk praksis. Vi har prioriteret en processuel tilgang, hvor vi løbende har tilgået specialets sigte og metodiske udfoldelse åbent. Det vil sige, at vi ikke på forhånd havde ét konkret tema, som ønskes undersøgt gennem specifikke metoder og teorier men et normativt standpunkt, som var med til at danne rammerne for undersøgelsen. Vi har således taget metodiske og teoretiske beslutninger løbende i takt med specialets udformning for at kunne opnå den mest nuancerede forståelse af de boligsociale medarbejderes praksis i Tingbjerg-Utterslevhuse. Dette har betydet, at der, med udgangspunkt i vores normative standpunkt, har foregået en kontinuerlig vekselvirkning mellem teori og empiri, samt en løbende veksling mellem hvilken af de to der er gået forrest, og således også hvad der har været mere eller mindre styrende for undersøgelsens udformning. Dette kan ifølge Merete Monrad og Søren Peter Olesen forstås som udtryk for en abduktiv tilgang (Monrad & Olesen 2018:20). Denne tilgang kan siges at adskille sig fra henholdsvis en deduktiv og induktiv tilgang, fordi førstnævnte hovedsageligt tager afsæt i teori, og sidstnævnte i højere grad tager afsæt i empiri (Monrad & Olesen 2018:18-19).

Denne processuelle og abduktive tilgang er helt konkret kommet til udtryk ved, at vi er gået til genstandsfeltet med et normativt udgangspunkt, der indeholder en kritisk stillingtagen til Parallelsamfunds aftalen, som udgør rammerne for, hvorledes der udføres boligsocialt arbejde i et boligområde, der figurerer på regeringens såkaldte "ghetto-liste". På baggrund af dette har vi haft en intuitiv teoretisk antagelse af, hvorledes det kunne give mening at gå til feltet, ud fra hvilken vi har udarbejdet en tentativ interviewguide. I vores første reelle møde med genstandsfeltet, har vi foretaget et observationsstudie på et fællesmøde, hvor vi på baggrund af brede observationsnoter igen har artikuleret vores normative udgangspunkt i et fokus på italesættelser, der kunne være særligt relaterede til dette. Eksemplicerende har vi stillet spørgsmål til dilemmaer, der kan opstå på baggrund af de rammer, helhedsplanen skaber, da dette blev italesat på fællesmødet. Vi har således lagt særlig vægt på observationsnoter, der understreger begrænsninger i forbindelse med helhedsplanen, herunder Parallelsamfund aftalen, da disse taler ind i vores normative standpunkt. Interviewguiden har herefter været rammesættende i de fire semistrukturerede interviews, vi har udført, med øje for at tilrettelægge disse med udgangspunkt i den situerede samtale med den enkelte informant.

Efter udførelsen af interviews har vi transskriberet disse, hvor der allerede her er foregået en umiddelbar meningskondensering og tematisk kodning, som har dannet udgangspunkt for specialets analysestrategi, hvorfor dette vil uddybes i ‘Analysestrategi og kodning’, og som fortsat er karakteriseret af samme processuelle og abduktive tilgang.

Vi har haft en dynamisk tilgang til processen af dataindsamling, hvor der er foregået en kontinuerlig forhandling mellem teori og empiri. Teori der på ét tidspunkt i processen kan virke givtig, kan således på et senere tidspunkt på baggrund af en videre tilnærmelse af feltet vise sig at være uaktuel eller utilstrækkelig. Konsekvensen af denne erkendelse bliver, at det umiddelbare teoretiske blik må gentænkes i overensstemmelse med empiriske fund og ny genereret viden; hvilket så igen kan give anledning til nye perspektiver og dermed udbygning af teoretiske refleksioner, tilføjelser og så fremdeles. Specialets processuelle tilgang er således udtryk for et metodisk greb, og en abduktiv tilgang, hvor vi med udgangspunkt i vores normative standpunkt løbende har bevæget os frem og tilbage mellem teoretiske refleksioner og empiriske implikationer i et forsøg på gradvist at tilnærme os genstandsfeltet, udbygge vores forståelse og dermed være i stand til at besvare specialets overordnede problemformulering.

Metodiske overvejelser

Det semistrukturerede interview og observation er tidligere primært beskrevet ud fra fordelene beslægtet med dem, samt hvad disse metoder muliggør. De valgte metoder i empiriindsamlingen har dog også givet anledning til (kritiske) refleksioner, som vi i dette afsnit vil beskrive gennem tre kvalitetskriterier indenfor den kvalitative, samfundsfaglige forskning: Validitet, transparens og overførbare. Afslutningsvist vil vi gennemgå refleksioner vedrørende videre metodiske udfoldelser, hvis tidsperspektivet for specialet havde været anderledes.

Validitet

Validitet handler om troværdighed af empirisk baserede konklusioner, hvad end der er tale om beskrivelser fra observationsstudier eller forskningsinterviews. I den forbindelse peger Ole Riis på, at det er vigtigt at vurdere *“validiteten af påstande på baggrund af adækvansen af den bevisbyrde, der gives til at understøtte dem”* (Riis 2012:357). Indenfor den kvalitative forskning nærmer man sig validitet ved at stræbe efter emner som sandheder, neutralitet og

bekræftelighed (Riis 2012:358). Vi har i specialet, som tidligere nævnt, observeret et fællesmøde blandt de boligsociale medarbejdere forud for de kvalitative interviews for at sikre relevante interviewspørgsmål. Et forhold der kan påvirke både specialets validitet er observationsstudiets omfang. Vi har foretaget én observation på ét fællesmøde for de boligsociale medarbejdere. Denne begrænsede kontakt med feltet kan betyde, at vi kan risikere ikke at få et egentligt billede af den boligsociale praksis, hvilket ligeledes kan medføre, at analysen kan blive overfladisk. Igen må det understreges, at observationen er del af en større metodisk praksis, og således ikke alene danner grundlag for den pågældende empiriindsamling. Omvendt kan det faktum, at der kun er tale om én observation imødekomme risikoen for at “go native”, og at man som konsekvens af dette kan fortabe sig i genstandsfeltet og overtage informanternes holdninger (Kristiansen & Krogstrup 2015:98-99). Validiteten i observationsstudiet og det kvalitative forskningsinterview kan også være påvirket af, at vi ikke kan udelukke, at vi kan have misfortolket informanternes udsagn i interviewet, på trods af at vi har stillet opklarende spørgsmål for at sikre gensidig korrekt forståelse (Riis 2012:359).

De boligsociale medarbejders italesættelser i det kvalitative forskningsinterview ses i vores speciale som sandheder, da vi opfatter dem som sande, da det er deres opfattelser og erfaringer. Vi tager således udgangspunkt i deres udtalelser, men qua et kritisk teoretisk udgangspunkt indgår disse i en analysemæssig fortolkningsproces, der således i samspil mellem empiri og teori skal gøre os i stand til at aktualisere og udfolde vores normative standpunkt. Vi har på denne måde forsøgt at styrke validiteten, i og med at de analytiske pointer og den kritiske stillingtagen er forankret i empiriske fund. Validitet kan på den anden side svækkes, i og med der er tale om, at blot fire boligsociale medarbejders udtalelser indgår i casen og danner grundlag for en diskussion af bredere samfundsmæssige problematikker. Dette forhold kan dog nuanceres med udgangspunkt i Bent Flyvbjergs tese om fem misforståelser af casestudier (Flyvbjerg 2010). Her argumenterer han for, at casestudiet, uanset størrelse, kan akkumulere megen viden og dermed stadig har gennemslagskraft i en kollektiv viden om et specifikt emne (Flyvbjerg 2010:227). På denne måde vil dette speciales resultater kunne bidrage til en kollektiv viden om det boligsociale arbejde i kontekst af Parallelsamfundsaftalen. Herudover kan validiteten påvirkes i det kvalitative forskningsinterview, da de opfølgende spørgsmål, som kan have grundlag i vores normative udgangspunkt, fungerer som både positive og negative forstærkere, hvilket kan påvirke, hvordan informanterne svarer, og yderligere hvor meget der dykkes ned i et specifikt

emne (Kvale & Brinkmann 2015:231). Grundet vores kritiske teoretiske udgangspunkt er vi opmærksomme på, at det genstandsfelt vi ønsker at undersøge er komplekst, hvorfor vi kun kan undersøge dele af dette, samtidig med at praksis, og de boligsociale medarbejders oplevelser af samme, kan være foranderligt. Man kan altså, qua den kritiske teori, sige, at afhandlingens empiriske fund er resultat af et situeret billede af de boligsociale medarbejders oplevelse af deres handlerum og praksis, hvilket kan siges at svække validiteten.

Transparens

Transparens indebærer, at grundantagelser for projektet og den metodiske fremgangsmåde er så gennemsigtige som muligt, for at læseren kan vurdere pålideligheden af undersøgelsen (Tanggaard & Brinkmann 2015:523). For at opnå pålidelighed i undersøgelsen gennem transparens i et kvalitativt casedesign, som dette speciale benytter, skal designet og gennemførelsen af undersøgelsen udførligt beskrives, så dette er så gennemsigtigt som muligt. Det er altså vigtigt, at der i undersøgelsen reflekteres og ekspliciteres metodisk for at opnå et validt casedesign (Tanggaard & Brinkmann 2015:524). Vi har i dette speciale forsøgt at opnå pålidelighed ved at være transparente gennem metodiske refleksioner og ekspliciteringer i kapitel 2.

Overførbarhed

Steinar Kvale og Svend Brinkmann påpeger, at kvalitative forskningsresultater ikke altid er mulige at generalisere ud til en større population, da der ofte indgår for få subjekter i undersøgelsen (Kvale & Brinkmann 2015:332). Det samme kan siges at gøre sig gældende i vores speciale, da vores empirigrundlag, som før nævnt, bygger på et begrænset grundlag. Dog kan der, ifølge Kvale og Brinkmann, indenfor det kvalitative casedesign generaliseres analytisk, hvilket indebærer en bedømmelse af, i hvilken grad resultaterne fra den pågældende undersøgelse kan medvirke til at forstå, hvad der kan ske i en ny situation, hvilket læner sig op af tidligere pointer af Flyvbjerg (Kvale & Brinkmann 2015:334; Flyvbjerg 2010:227). For at nærme sig analytisk generaliserbarhed skal man være transparent gennem undersøgelsen, samt understøtte sine argumenter med teori og dokumentation. Vi har forsøgt at være transparente omkring specialets design og metodiske tilgang, jævnfør forrige afsnit, samt i analysen underbygget argumenter med teori og empirisk dokumentation. Det aktuelle forskningsdesign og en processuel tilgang kan som udgangspunkt godt overføres til andre studier, men i og med at måden hvorpå den

processuelle tilgang manifesterer sig er afhængig af genstandsfeltet og således den konkrete case i Tingbjerg-Utterslevhuse, vil man ikke nødvendigvis kunne replikere analysens fund. Man kan derfor sætte spørgsmålstejn ved, om vi egentlig kan opnå analytisk generaliserbarhed og dermed medvirke til at forstå, hvad der kan ske i en ny situation. Det kan altså diskuteres, om undersøgelsens resultater egentlig kan overføres, da vi som udgangspunkt kun kan sige noget om de konkrete boligsociale medarbejderes oplevelse af praksis og udfordringer i forbindelse hermed, og dermed blot bidrage med et perspektiv til den kollektive viden. Det kan ske, at man i en anden interviewsituation med andre boligsociale medarbejdere, der eksempelvis har andre fagprofessionelle baggrunde og/eller indgår i en anden konkret kontekst, potentielt vil blive præsenteret for andre holdninger til praksis, handlerum og udfordringer. Den viden, der genereres på baggrund af nærværende forskningsdesign, må altså forstås som situeret.

Teori

Følgende afsnit vil præsentere specialets teoretiske begrebsapparat. Først vil vi begrunde vores valg af teori, hvorefter vi i de to følgende afsnit vil præsentere vores teoretiske forståelsesramme. I de to sidste afsnit vil vi præsentere teori som senere vil appliceres konkret i specialets analyse.

Begrundelse for valg af teori

I dette speciale benytter vi Michael Lipskys teser om Street Level Bureaucracy og Kerstin Svensson, Eva Johnsson og Leili Laanemets udlægning af handlemuligheder i det sociale arbejde som rammesættende og grundlag for vores forståelse af feltet, når vi tilgår empirien. Teorierne skal dermed forstås som en del af vores normative udgangspunkt, som er rammesættende for specialets udformning, da vi forud for specialet havde en idé om, at boligsociale medarbejderes praksis grundlæggende finder sted i et spændingsfelt mellem lovgivning og beboere, hvilket kan lede til krydspres situationer. Efter indsamlingen af specialets empiri tilføjede vi Dorte Caswells tese om praksislogikker til specialets teoretiske værktøjskasse, da denne teori kan være med til at forklare, hvordan de boligsociale medarbejderer placerer sig i feltet mellem lovgivning og praksis samt i forhold til samarbejdspartnere på tværs af sektorer. Caswell kan således i analysen være med til at nuancere det krydspres, som Lipsky præsenterer i hans tese om Street Level Bureaucracy, da man igennem tesen om praksislogikker kan forklare disse. Yderligere tilføjede vi efter

empiriindsamlingen Gunn Strand Hutchinson og Siv Oltedal tese om empowerment, da det i empirien blev tydeligt for os, at de boligsociale medarbejdere udfører socialt arbejde ud fra særligt denne tilgang. Vi har således valgt teorier, hvor aktørperspektivet har fokus på frontlinjemedarbejderen, da det er de boligsociale medarbejders oplevelse af at begå sig i spændingsfeltet mellem lovgivning og praksis, vi er interesserede i.

Lipsky og Street Level Bureaucracy

Dette speciales teoretiske forståelsesramme bygger blandt andet på Lipskys tese om Street Level Bureaucracy og frontlinjeperspektivet. Lipsky definerer frontlinjemedarbejdere som personer med direkte borgerkontakt i deres jobfunktion, hvilken foregår i spændingsfeltet mellem system og borger. Frontlinjemedarbejderen kan således dække over mange professioner såsom socialrådgivere, lærere, advokater og dermed også boligsociale medarbejdere (Lipsky 1980:3). Lipskys grundidé er, at frontlinjemedarbejderen, som er i direkte kontakt med borgeren, og udøver faglige skøn i forbindelse hermed, implementerer og omsætter social politik i praksis. Denne implementering foregår, da frontlinjemedarbejderen, ifølge Lipsky, grundlæggende arbejder i et krydspres mellem procedurer, regler, lovgivning, individuelle sager og behov hos borgeren (Lipsky 1980:3-4). I dette krydspres skal frontlinjemedarbejderen oversætte abstrakte regler og lovgivning i en konkret sag, og på denne måde implementeres socialpolitik altså i praksis. For at kunne arbejde i dette krydspres udvikler frontlinjemedarbejderen en række rutiner og subjektiv respons, hvilket med andre ord kaldes for coping-mekanismer (Lipsky 1980:82-86). Vi forstår således frontlinjemedarbejderen i dette speciale som en person, der kan siges at omdanne social politik i praksis, hvorfor det netop bliver særligt interessant at samtale med de boligsociale medarbejdere, som arbejder i deres praksis kan siges at arbejde i spændingsfeltet mellem system og borger, for at stille skarpt på, hvilke krydspres der kan opstå i forbindelse hermed, og hvad det har af betydning for det boligsociale arbejde.

Handlemæssigt råderum i socialt arbejde

Svensson et al beskriver det handlemæssige råderum i socialt arbejde i tråd med Lipskys teser, da de henter inspiration fra Lipskys definitioner af frontlinjemedarbejderen og krydspres og kan siges at videreudvikle på disse. Svensson et al påpeger, at det at være frontlinjemedarbejder først og fremmest indebærer en støttende og hjælpende funktion, hvor man vurderer og aktualiserer forandringsprocesser under stressende forhold. Derudover

beskriver de, at frontlinjemedarbejderen på én og samme tid både kontrollerer såvel som skaber forudsætninger for det enkelte menneske (Svensson et al 2016:9).

Svensson et. al understreger, at uanfægtet hvilken form for socialt arbejde man gør, om det er i en offentlig eller privat kontekst, så fungerer frontlinjemedarbejderen som repræsentant for en organisation med dertilhørende specifikke rammer og er samtidig i direkte kontakt med det enkelte menneske, der har brug for hjælp, hvilket kan være dilemmafyldt. Dette forhold er det samme, som Lipsky italesætter, når han introducerer frontlinjemedarbejderen. Den enkelte frontlinjemedarbejder er således, ifølge Svensson et al, tildelt en rolle på baggrund af den konkrete opgave, organisationen stiller, men hvorledes denne rolle udføres og formes er i lige så høj grad defineret af mødet med den enkelte borger (Svensson et al 2016:10).

Frontlinjemedarbejderen skal således fungere som mediator mellem det enkelte menneskes behov og de organisatoriske rammer og i denne funktion forsøge at fusionere disse, hvilket kan karakteriseres som en krydspresituation. Dette krydspres kan være vanskeligt at navigere i, da der skal tages hensyn til organisatoriske rammer, og i boligsocial sammenhæng politisk bestemte regler og retningslinjer, på den ene side samt borgerens individuelle behov på den anden side, hvilke ikke nødvendigvis er forenelige. I forvaltningen af dette møde har den enkelte frontlinjemedarbejder det, Svensson et. al karakteriserer som et handlemæssigt råderum, som er formet af både de organisatoriske rammer samt den enkelte frontlinjemedarbejders rutiner, professionelle fortolkninger og traditioner. Det betyder således, at den enkelte frontlinjemedarbejder på én og samme tid kan opleve en enorm frihed, qua råderummet, og en begrænsning qua pågældende love, regler og deslignende (Svensson et al 2016:10). Et andet centralt forhold er, at den enkelte frontlinjemedarbejders praksis ligeledes er defineret af de ressourcer, der er tilgængelige, og som de råder over og skal uddelegere. Ressourcer kan her både forstås som økonomiske og således materielle, men der er ligeledes en lang række ikke-materielle ressourcer som eksempelvis tid og viden, der er lige så essentielle (Svensson et al 2016:11).

En normativ praksis

Svensson et al. understreger, at det må forstås som en grundlæggende præmis, at socialt arbejde er en normativ praksis. Det er det først og fremmest, fordi det befinder sig i skæringspunktet mellem det offentlige og private, og derfor både er et spørgsmål om fordelingen af samfundets ressourcer og menneskelige hverdagsliv, og dernæst fordi det er reguleret af lovgivning, som er resultat af politiske beslutninger (Svensson et al 2016:13).

Svensson et al. påpeger, i tråd med kritisk teori, at det sociale arbejde bygger på viden om, hvad der betragtes som 'det bedste', men at denne viden er baseret på idealer, drivkræfter og interesser. Dette betyder blandt andet, at professionelt socialt arbejde i én given tid og én given politisk situation kan omfatte handlemåder, som i en anden tid og situation ikke nødvendigvis vil blive betragtet som hensynsmæssige. I dette forhold ligger, at socialt arbejde både kan fungere som henholdsvis magtens og modstandens redskab. Det kan det, fordi socialt arbejde og den enkelte frontlinjemedarbejder er påvirket af og således et produkt af de sammenhænge, disse indgår i, men der samtidig foreligger en mulighed for at virke tilbage på disse sammenhænge. Svensson et al. opererer således med en dialektisk forståelse af forholdet mellem de to, hvorfor de i forlængelse heraf understreger, at det at være frontlinjemedarbejder "*indebærer et ansvar for, hvilke normer man understøtter, og hvis ærinde man går*" (Svensson et al 2016:14). Vi forstår, på baggrunden af Svensson et. als betragtninger, det sociale arbejde i dette speciale som en normativ praksis, da vi ligeledes er af den opfattelse, at både Parallelsamfundsaftalen og den måde de boligsociale medarbejdere tilgår praksis kan forstås som udtryk for bestemte værdimæssige og interesseorienterede udgangspunkter, der kan have indflydelse på bredere samfundsmæssige opfattelser af og normative udlægninger i forhold til bestemte boligområder og dets beboere. Denne overbevisning danner således grundlag for vores metodiske valg om at samtale med de boligsociale medarbejdere for at forsøge at nå et indblik i deres normative blik på deres praksis.

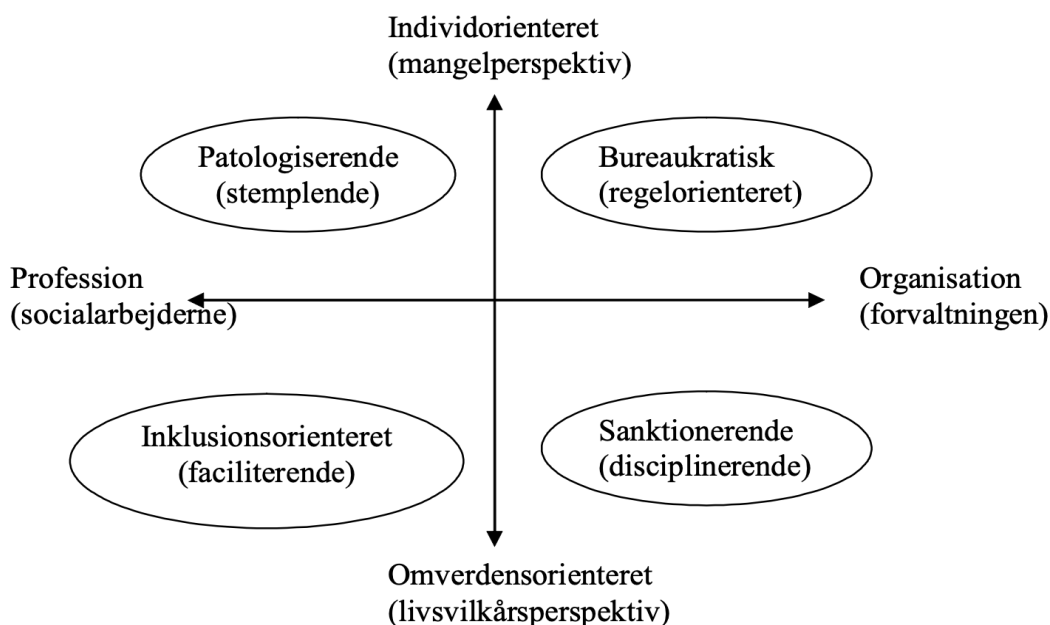
Handlemuligheder i det sociale arbejde

Dorthe Caswell arbejder, ligesom Svensson et al., med samme forståelse af frontlinjemedarbejder- og praksis som Lipsky, hvor denne er defineret af et krydspres mellem regler og lovgivning og den enkelte frontlinjemedarbejders personlige holdninger og handlinger (Caswell 2005:12). Hertil understreger Caswell, at frontlinjemedarbejderens personlige holdninger påvirker, hvordan det sociale arbejde udføres i praksis, men at hendes fokus er, hvordan strukturelle vilkår påvirker handlemuligheder i praksis (Caswell 2005:87-88). Som resultatet af denne forskning opretter Caswell en række praksislogikker, der skal sætte fokus på forskellige måder at tænke og handle på i praksis samt de krydspres, der kan opstå i forbindelse hermed. Praksislogikker eksisterer både som selvfølgeligheder i praksis og som eksplicite forståelser, der kan diskuteres og forhandles (Caswell 2005:52). Caswell opstiller fire praksislogikker, som menes at eksistere i en praksis. Den første er en inklusionsorienteret praksislogik, hvor "*(...) det sociale arbejde ikke lukker sig om sig selv og*

klientens problemer, men reelt arbejder i retning af at øge integrationen i det sociale og økonomiske fællesskab” (Caswell 2005:55). Det vil sige, at en inklusionsorienteret praksislogik rummer grundlæggende principper i det sociale arbejde, og kan derfor karakteriseres som en normativ praksis, samtidig med at man arbejder mod et langsigtet perspektiv med udgangspunkt i borgeren og med ønsket om at integrere borgeren i det samfundsmæssige fællesskab. En anden praksislogik er en patologiserende praksislogik, hvor sociale problemer forstås som noget, der udspringer af borgerens svagheder, og at man gennem interaktion med borgeren skal afdække problemkomplekset. Dernæst opstilles en bureaukratisk praksislogik, hvor der er fokus på regler og administrative logikker, og der defineres klientkategorier og indsatsstyper. Her er fokus at få borgeren igennem systemet korrekt og problemløst. Til sidst opstilles en sanktionerende praksislogik, hvor der er fokus på, at borgeren skal levere en modydelse for at modtage ydelser fra velfærdsstaten, og hvis ikke denne modydelse forekommer anvendes sanktioner i form af “trusler” om at blive trukket i ydelser samt reelle krav om tilbagebetaling af ydelser (Caswell 2005:290).

Caswell placerer disse praksislogikker i et såkaldt handlingskompas på forskellige poler. Placeringen på polerne er central for, hvordan frontlinjemedarbejderens handlerum er udformet, og hvordan skøn udføres i forbindelse hermed. Handlingskompasset ser ud som følger:

Praksislogikker i et »handlingskompas«

(Caswell 2005:289).

Polerne på y-aksen dækker over forskellige måder at forstå sociale problemer. Den individorienterede pol ser sociale problemer som koblet til den enkelte borgers utilstrækkelighed og svagheder, og det sociale arbejde skal bygges på interaktion mellem frontlinjemedarbejder og borger. Den omverdensorienterede pol indebærer, at sociale problemer ofte optræder i et komplekst samspil mellem forskellige parametre, hvor store dele af disse må findes udenfor borgeren. Man må derfor i det sociale arbejde se på omkringliggende faktorer for at forstå borgerens problemkomplekser og finde en løsning på disse, hvilket kan relateres til den kritiske teori (Caswell 2005:289). X-aksen dækker over forskellige måder at udføre socialt arbejde på. I organisationspolen er der fokus på regler, lovgivning og strukturer i forvaltningen af sociale indsatser, og det sociale arbejde forstås blandt andet som produktionelt, hvorfor skøn er bundet op på lovgivning. I professionspolen lægges vægt på, at borgeren er troværdig, indsatser forsøges at tilpasses borgerens behov, og at det sociale arbejde skabes på baggrund af tillid mellem frontlinjemedarbejder og borger. Ved professionspolen betragtes frontlinjemedarbejderens skøn som noget, der bygger på et indgående kendskab til borgerens problemkompleks samt faglig refleksion og kan derfor ikke, som ved organisationspolen, bindes op på objektive kriterier (Caswell 2005:290-291). Vi vil i analysen beskæftige os med disse praksislogikker for at blive klogere på, hvilke forståelser de boligsociale medarbejdere, og deres samarbejdspartnere, kan siges at arbejde ud fra, samt som et supplement til Lipskys grundtese om krydspres, i forsøget på at opnå et mere nuanceret indblik i bud på, hvorfor disse kan siges at opstå.

Empowerment

Et andet centralt begreb, som forekommer i den boligsociale praksis, er empowerment. Gunn Strand Hutchinson og Siv Oltedal beskriver, at empowerment er et begreb om mobilisering af kræfter, og at der findes forskellige måder, hvorpå disse kræfter kan mobiliseres (Hutchinson & Oltedal 2006:210). Hutchinson og Oltedal beskriver, at frontlinjemedarbejderen via dialog skal blive klogere på borgerens problemkompleks og klarlægge, hvordan borgeren forstår sin egen situation, da denne forståelse er med til at fastholde dem i samme. Hertil skal frontlinjemedarbejderen via empowerment hjælpe borgeren til at få øje på egne ressourcer for at hjælpe den enkelte ud af sin position (Hutchinson & Oltedal 2006:212). Hutchinson og Oltedal beskriver: "*Ved at klienterne deltager og udforsker nye måder at se sammenhænge på og afprøver nye måder at forholde sig på, er målet, at de får et bedre selv billede, får hjælp til at blive aktive i deres eget liv og begynde at se, at de har resurser*" (Hutchinson & Oltedal

2006:212-213). Empowerment tilgangen er altså ressourceorienteret og arbejder med emner som ligeværd, partnerskab, samarbejde, borgerinddragelse, mobilisering af ressourcer og analyse af borgerens situation - emner som også ses i det boligsociale arbejde og kommer til udtryk i de forskellige indsatsområder i Tingbjerg-Utterslevhuses helhedsplan (Hutchinson & Oltedal 2006:210). For at hjælpe borgeren til at få øje på egne ressourcer og opnå et bedre selvbillede, skal frontlinjemedarbejderen, ifølge Hutchinson og Oltedal, sætte sociale processer i gang, som skaber handling. Disse sociale processer kan opdeles i syv principper i en såkaldt handlemodel:

1. Involveringsprincippet – man skal selv som socialarbejder engagere sig stærkt i problematikken og leve sig ind i situationen.
2. Forankringsprincippet – problemløsninger; aktiviteter skal tage udgangspunkt i borgeren, der oplever sociale problemer.
3. Feltprincippet – man skal arbejde sammen med de berørte i deres miljø.
4. Mobiliseringsprincippet – arbejdet indebærer, at man aktiverer og udvikler borgerens latente ressourcer og muligheder.
5. Handlingsprincippet – borgeren skal selv påvirke og forandre sin situation gennem aktiv og engageret handlen. Borgeren må selv engagere sig i forandringsprocessen.
6. Bevidstgørelsesprincippet – gennem borgerens handlinger samt praksis skal borgeren blive bevidst om sin virkelighed; den sociale, økonomiske og politiske virkelighed, hun er en del af, samt egne muligheder og løsninger.
7. Selvbestemmelsesprincippet – arbejdet skal ske på borgerens præmisser og med resultater, som er interessante for borgeren og ikke først og fremmest socialarbejderen (Hutchinson & Oltedal 2006:213-214).

Disse principper beskrives som fundamentale for arbejdet med empowerment af individer, grupper og miljøer, og principperne er med til at understrege, hvordan selvbestemmelse og inddragelse er afgørende i det sociale arbejde - hvorfor disse emner også er fokuspunkter i det boligsociale arbejde (Hutchinson & Oltedal 2006:214).

Opsamling

I ovenstående afsnit blev specialets teoretiske ramme præsenteret. Selvom vi har valgt teori, der anlægger aktørorienterede perspektiver, som forholder sig på forskellige måder til

forholdet mellem mikro og makro niveau. Alle teorier kan siges at operere på mikroniveau med blik for, hvorledes denne forstås i relation til makroniveau. Lipsky og Svensson et al. fokuserer primært med et aktørperspektiv, der indebærer frontlinjemedarbejderens møde med system, samarbejdspartnere og så fremdeles. Caswell fokuserer også på dette møde, men har som tilføjelse hertil også et blik for forskellige organisatoriske måder at tilgå praksis, hvor divergerende måder at anskue borgerens problemkomplekser spiller ind. Empowerment perspektivet fokuserer ligeledes på forholdet mellem mikro- og makroniveau, men hvor Caswell i højere grad anlægger et organisationsperspektiv, opererer dette med et borgerperspektiv i forhold til, hvordan frontlinjemedarbejderen i praksis kan hjælpe borgeren med at forstå sin position i relation til forholdet mellem mikro og makroniveau. Ovenstående stemmer således overens med vores normative ønske om at tage udgangspunkt i et mikroniveau for gennem analysen at sætte dette i kontekst af et makroniveau i form af systemets rammer for det boligsociale arbejde. Disse analytiske fund skal efterfølgende foranledige en diskussion, som sættes i kontekst af Parallelsamfundsaftalen. Vi er opmærksomme på, at andre teoretiske perspektiver, såsom organisationsteori eller borgerperspektiver, kunne have relevans for vores speciale, da feltet indeholder mange nuancer. Vi har dog både grundet specialets begrænsede tidsramme og i forsøget på at sikre en skarp og detaljeorienteret analyse måtte afgrænse os vores teoretisk perspektiv.

Analysestrategi og kodning

Vores videnskabsteoretiske udgangspunkt samt vores processuelle og abduktive tilgang har alle været elementer som har påvirket, hvordan vi har struktureret og tilgået kodning og analysen i specialet.

Kodning indebærer, at der tilføjes begreber eller nøgleord til tekstpassager fra transskriberede empiri med ønsket om senere at kunne identificere en udtalelse (Kvale & Brinkmann 2015:262). Vi har i kodningen af indsamlede empiri gjort brug af det, som Steinar Kvale og Svend Brinkmann definerer som meningskondensering. Dette indebærer, at vi opdelte de transskriberede interviews i såkaldte meningsenheder, hvorefter vi tematiserede disse ud fra egen forståelse og på baggrund af teoretisk forhåndsviden. Herefter gennemgik vi temaerne og udvalgte de hovedtemaer, som vi intuitivt fandt mest relevante i forhold til besvarelsen af specialets problemformulering. Meningskondensering kan altså, ifølge Kvale og Brinkmann, hjælpe med at analysere komplekse transskriberinger samt finde frem til temaer, som kan

gøres til genstand for fortolkning og teoretiske underbygninger (Kvale & Brinkmann 2015:269-270). Meningskondenseringen ledte os til en erkendelse af, at vi måtte supplere vores teoretiske forhåndsviden, hvorfor vi gik i gang med at finde relevante teorier, som kunne underbygge de boligsociale medarbejders udlægninger. Vores processuelle og abduktive tilgang blev derfor tydelig, da vi blandt andet supplerede med teori efter empiriindsamling samt i kodningen vekslede mellem teori og empiri. Efter tilføjelsen af relevante teorier, som kunne underbygge de boligsociale medarbejders udlægninger, tilføjede vi også forskningsspørgsmål til specialets problemformulering relateret de udvalgte hovedtemaer. Disse forskningsspørgsmål var ment som en hjælp til at strukturere analysen, således at vi havde de bedste forudsætninger for at kunne besvare specialets overordnede problemformulering og med nyfundne forståelser for genstandsfeltets nuancer og kompleksitet igen kunne forholde os til vores normative standpunkt.

Den processuelle og abduktive tilgang skal forstås som en fortløbende del af bearbejdelsen af den indsamlede empiri, hvorfor der er foregået en kontinuerlig vekslen mellem at lade empiri og teori være retningsgivende. Dette forhold bliver blandt andet synligt i analysen ved, at nogle temaer, argumentationer og pointer har udgangspunkt i teoretiske forståelser, hvorefter dette kobles op på empiriske nedslag, hvorimod det andre steder er empirien, der danner strukturen for, hvilke temaer der fremhæves og tilbyder nye og mere nuancerede perspektiver på den anvendte teori.

Kapitel 3: Den boligsociale praksis i Tingbjerg-Utterslevhuse

I kapitel 1 blev der foretaget en beskrivelse af Tingbjerg-Utterslevhuse samt en præsentation af helhedsplanen, Parallelsamfunds aftalen og Landsbyggefonden som er med til at rammesætte det boligsociale arbejde i området. Afslutningsvist blev det belyst, hvordan denne rammesætning kan føre til en kompleks praksis, hvor de boligsociale medarbejdere skal forsøge at navigere i forskellige hensyn til både lovgivning, helhedsplan og beboernes problemkomplekser. Det blev ligeledes fremsat, at selvom politik og organisering danner en overordnet rammesætning for det boligsociale arbejde, kan disse fortolkes forskelligt af de boligsociale medarbejdere. Sidstnævnte forhold vi vil se nærmere på her i første analysedel, hvor vi indledningsvist vil præsentere de boligsociale medarbejdere i Tingbjerg-Utterslevhuse for derefter at dykke ned i, hvordan de forstår deres praksis, rolle og arbejdstilgang i det boligsociale arbejde.

Præsentation af de interviewede boligsociale medarbejdere

I vores forsøg på at blive klogere på det boligsociale arbejde i Tingbjerg-Utterslevhuse har vi haft samtaler med fire forskellige boligsociale medarbejdere: Anne, Bjarke, Christian og Daniel. I følgende afsnit vil vi foretage en kort præsentation af disse fire boligsociale medarbejdere, deres fagprofessionelle baggrund, stillingsbetegnelse og så fremdeles, som derefter skal lede videre til en analyse af deres forståelse af det boligsociale arbejde samt egen rolle og tilgang i denne kontekst. Dette gør vi for at kunne få et indblik i, hvordan de boligsociale medarbejdere i Tingbjerg-Utterslevhuse forstår det boligsociale arbejde og deres rolle i denne kontekst med som et led i besvarelsen af specialets overordnede problemformulering.

Alle fire informanter er ansat under den aktuelle helhedsplan i Tingbjerg-Utterslevhuse, og de har alle sammen forskellige fagprofessionelle baggrunde men deler en fælles stillingsbetegnelse som boligsociale medarbejdere. Dette betyder således, at de indgår i det boligsociale team, der udfører boligsocialt arbejde og altså alle sammen er i kontakt med beboerne og deres problemkomplekser. Under denne overordnede stillingsbetegnelse er de hver især ansat under forskellige titler, hvor de varetager forskellige arbejdsopgaver og ansvarsområder.

Anne: Anne er oprindeligt uddannet socialrådgiver og har senere taget en kandidat i Socialt Arbejde (Bilag 1, 78-79). Før sin ansættelse i Tingbjerg-Utterslevhuse har hun blandt andet været ansat på to andre boligsociale helhedsplaner (Bilag 1, 80-82). Hun indgår i det boligsociale team som beboerrådgiver, hvor hun eksempelvis faciliterer familiekurser og babycaféer (Bilag 1, 93-101). Hun beskriver, at det, hun opfatter som sit primære formål, er at rådgive beboerne (Bilag 1, 83-95).

Bjarke: Bjarke har en uddannelse i Plan, By og Proces fra Roskilde Universitet, hvor han primært har fokuseret sociale aspekter frem for eksempelvis lokalplaner og deslignende. Han varetager en todelt funktion i det boligsociale team, hvor han både indgår som en del af byhaven, en fælleshave for områdets beboere, samt lommepenge- og fritidsjobindsatsen (Bilag 2, 8-14). Bjarke italesætter en bred vifte af forskelligartede arbejdsopgaver, der primært har at gøre med praktikforløb og fritidsjob til de unge i området (Bilag 2, 38-56).

Christian: Christian er uddannet socialpædagog (Bilag 3, 53-67). Han er ansat som familie- og netværksarbejder, hvor han primært arbejder med fædre og familier med fokus på fædreinddragelse (Bilag 3, 37-38). Til trods for at det er hans primære fokusområde, opfatter han ligeledes sine arbejdsopgaver som yderst varierende for eksempel afholdelse af infoaftener for fædre vedrørende eksempelvis social kontrol og pt bekæmpelse af smitte i forbindelse med coronasituationen (Bilag 3, 88-91:135-146).

Daniel: Daniel er uddannet folkeskolelærer og arbejder som boligsocial medarbejder i lommepenge- og fritidsjobindsatsen (Bilag 4, 45-50). Her er han primært i kontakt med de unge i området og beskriver på samme måde som Bjarke, hvordan dette indebærer en bred vifte af opgaver, der relaterer sig til praktik og fritidsjob (Bilag 4, 49-55).

Den boligsociale arbejdsgang

De følgende analytiske afsnit har til formål at danne et overblik over, hvordan de boligsociale medarbejdere forstår og begår sig i deres praksis. Indledningsvis vil vi gennem de fire boligsociale medarbejders italesættelser starte med at belyse, hvordan de opfatter deres egen arbejdsgang og opgaver. Nedenstående udtalelse fra Anne illustrerer netop en erkendelse af,

at det boligsociale arbejde kan virke komplekst, for folk der ikke selv indgår i og er en del af denne praksis:

“Ja altså jeg tror, at det boligsociale kan virke meget uhåndgribeligt for folk udefra. Hvad er det egentlig, I går og laver? (...) Altså jeg kan godt forstå, at man har svært ved at gennemskue, hvad vi er, og hvad vi laver” (Bilag 1, 653-658).

Denne opfattelse af den boligsociale praksis som uhåndgribelig kan muligvis være et resultat af en arbejdsgang og opgaver, der er karakteriseret af en stor mængde variation. Når de boligsociale medarbejdere skal karakterisere deres arbejde, beskriver de det blandt andet som ‘alt muligt mellem himmel og jord’, noget ‘der kan være alt muligt’, et ‘blæksprutte arbejde’, der er bundet op på noget struktur men i høj grad varierer, og nogle konkrete opgaver som skal løses med forbehold for, at man ofte må være beredt på at omstille sig og gå ud over disse (Bilag 1, 102; Bilag 2, 44; Bilag 4, 74; Bilag 3, 88-91). Dette forhold eksemplificeres meget præcist, når Anne fortæller, at *”det er virkelig svært at svare på, når folk spørger, ”hvad laver du?”* (Bilag 1, 107-108). Selvom arbejdet er bundet op på struktur qua helhedsplanen, og der her foreligger en overordnet rammesætning, så beskriver de fire informanter altså deres arbejdsgang som yderst situationsbestemt og således noget, der ofte først defineres og formes i den specifikke kontekst på den konkrete dag alt afhængigt af, ‘hvad der kommer ind ad døren’ (Bilag 4, 79). I den forbindelse bliver det relevant at se på, hvordan denne foranderlige og situerede arbejdsgang hænger sammen med det handle-mæssige råderum, de boligsociale medarbejdere oplever i praksis. Dette forhold vil vi udfolde i følgende afsnit.

Det handle-mæssige råderum: De organisatoriske betingelser i den boligsociale praksis

I forlængelse af ovenstående afsnit er det interessant at dykke ned i, hvorledes de fremanalyserede pointer vedrørende den foranderlige og situerede boligsociale praksis afspejler sig i det organisatoriske råderum, som de boligsociale medarbejdere beskriver og oplever i det boligsociale arbejde.

Til trods for at det boligsociale arbejde kan virke som en sammensat praksis,

hvor det umiddelbart synes vanskeligt for de boligsociale medarbejdere entydigt at definere og afgrænse denne, er der én ting, der står helt centralt i alle fire informanternes udtalelser: Metodefrihed. Det er et forhold, alle informanter eksplicit peger på som det, der danner grundlaget for deres praksis i Tingbjerg-Utterslevhuse (Bilag 1, 450; Bilag 2, 117-118; Bilag 3, 314; Bilag 4, 152). Der er bred enighed om, at der er nogle opgaver, som skal varetages, men måden hvorpå dette foranstalles er altså op til den enkelte boligsociale medarbejder. Anne forstår det organisatoriske opdrag som nogle opgaver, hun skal lave, men hvordan, hun gør det, er op til hende selv (Bilag 1, 148-149). Med hendes egne ord er der således mulighed for at 'bruge min faglighed herude', fordi der er 'en metodefrihed', som medvirker, "*at jeg har friheden til at møde dem, hvor de er. At jeg har tid til at tage det op, som de tager op. Altså følge dem i det ikke?*" (Bilag 1, 139; 450; 466-467). Man kan således forstå det som et udtryk for, at hun oplever at have mulighed for at placere den enkelte beboers behov centralt i opgaveløsningen grundet en udbredt metodefrihed. Det samme gør sig gældende i både Bjarke og Daniels opfattelser af praksis (Bilag 2, 117-118). Eksemplificerende under Daniel der generelt er "*en anderledes frihed i forhold til handlemulighed og tid*" (Bilag 4, 152). Begge er enige om, at det ikke er givet på forhånd, hvordan opgaverne skal løses, og at det derfor også er meget forskelligt, hvorledes de forskellige indsatser og indsatsområder tolkes (Bilag 2, 89-100; Bilag 4, 505-506). Også Christian fremhæver metodefriheden som et centralt element i den boligsociale praksis i Tingbjerg-Utterslevhuse:

"Der, tror jeg, jeg har en rigtig god ramme, der os lidt flex, som jeg har nævnt i forhold til medarbejdere, at man kan bruge sin egen erfaring, sin egen holdning (...) i forhold til aktivitetsniveau, så bestemmer man selv, hvordan det skal være; hvilken form, hvilken slags aktivitet til det her overordnede formål eller mål ikk'?" (Bilag 3, 314-320).

I ovenstående citat er det særligt det forhold, at den fagprofessionelles egen erfaring og faglige skøn får lov til at danne grundlag for, hvorledes det overordnede formål aktualiseres i praksis, Christian fremhæver som et positivt aspekt. Man kan argumentere for, at henholdsvis metodefrihed og en prioritering af fagligt skøn udgør en nødvendighed netop qua de skiftende behov og uforudsigelige hændelser, de boligsociale medarbejdere beskriver som rammesættende for den boligsociale praksis.

Det handlemæssige råderum: De fagprofessionelles roller i den boligsociale praksis

Følgende afsnit vil stille skarpt på, hvordan de fire boligsociale medarbejdere hver og især udfylder den fremanalyserede metodefrihed, hvad de forstår som en meningsfuld tilgang, og således hvordan de gennem deres rolle tolker og aktualiserer det boligsociale arbejde i praksis.

Indledningsvis kan vi fastslå, at det gennem vores samtaler med de boligsociale medarbejdere bliver tydeligt, at et gennemgående fællestræk er, at deres tilgang til praksis kan tolkes som udtryk for et arbejde med empowerment. Først og fremmest opererer de alle sammen ud fra et feltprincip, i og med at udførelsen af det boligsociale arbejde er fysisk forankret i boligområdet. Dernæst opererer de alle sammen med en ressourceorienteret tilgang, hvor særligt inddragelse og samarbejde danner grundlag for relationen (Bilag 1, 466-467; Bilag 2, 326-334; Bilag 3, 550-551; Bilag 4; 392-396). De arbejder desuden med blik for beboerens individuelle og unikke situation, således at det arbejde og den hjælp, der istandsættes, tager udgangspunkt i den enkeltes specifikke behov og livssituation frem for socialarbejderens opfattelse af disse (Bilag 1, 434-439; Bilag 2, 314-317; Bilag 3, 578-585; Bilag 4, 119-122). Sidstnævnte er noget Anne gør i beboerrådgivningen, hvor hun hjælper den enkelte beboer med at 'navigere i og i forhold til systemet' (Bilag 1, 350). I denne rolle er det netop metodefriheden som gør, at måden hvorpå hun udfører denne er op til hende selv:

“Jeg har valgt en rolle, hvor jeg er med til at facilitere det, men jeg er også en, der stiller de forbudte spørgsmål, altså det har jeg valgt” (Bilag 1, 149-151).

Ovenstående citat indikerer, at Anne, udover den faciliterende rolle, har taget et aktivt og bevidst valg om at være en, 'der stiller de forbudte spørgsmål' og således udfordrer de aktuelle rammer. Dette indebærer, at hun ofte, med udgangspunkt i egne personlige erfaringer, tilbyder beboerne andre perspektiver på kommunale råd og retningslinjer fra eksempelvis sundhedsplejen til babycafé. Hun forsøger altså at nuancere problemstillingerne og placere disse inden for en referenceramme, som den enkelte beboer kan forholde sig til (Bilag 1, 163-178). Dette udgør således et praksisorienteret eksempel på, hvordan Anne aktualiserer sin faciliterende rolle og forsøger at rådgive den enkelte med at navigere i systemet og derigennem bygge bro mellem kommunale indsatser og den enkelte beboers

behov. Hvis man betragter dette eksempel gennem et empowerment perspektiv, kan det først og fremmest forstås som et involveringsprincip, hvor hun med udgangspunkt i egne erfaringer forsøger at engagere sig i beboerens situation, og på denne måde danne grundlag for en fælles meningstilskrivelse i forhold til mere formelle krav og retningslinjer. Derudover kan det ligeledes forstås som et selvbestemmelsesprincip, hvor det konkrete arbejde først og fremmest må tage udgangspunkt i beboerens præmisser frem for socialarbejderens hensigt. Dette understreges yderligere i følgende overvejelse:

”Ja så kan det godt være, at man har det dårligt, skidt psykisk eller sådan noget...så handler det om, fejler du et eller andet? (...) Det vil jeg også sige, hvis en kom til mig, men ikke med det formål, at vedkommende skal ud på arbejdsmarkedet, men med det formål at du kommer og har det rigtigt skidt” (Bilag 1, 434-439).

For Anne er en betingelse for en meningsfuld fremgangsmåde i det boligsociale arbejde altså, at denne først og fremmest må tage udgangspunkt i den enkelte beboers behov. Beboernes trivsel betragtes således som det centrale og forudsætningen for arbejdet, uden at dette nødvendigvis er som dække for eller med henblik på at indfri en målsætning om eksempelvis beskæftigelse. Også Christian beskriver sin rolle som brobygger mellem beboer og system og vægter, ligesom Anne, en tilgang, der tager udgangspunkt i den enkeltes beboers situation (Bilag 3, 144-146). Hvor Anne stiller de ‘forbudte spørgsmål’ for at nuancere og konkretisere indsatserne, lader Christian beboerne være en aktiv del af selv at definere og bestemme disse:

“Det var vigtigt for os, der præsenterer det her for fædrene, at vi stillede spørgsmål (...) Så vi får et overblik over, hvordan de selv tænker og så videre, før man starter med at præsentere sit eget projekt (...) Efter de kom med de her input, tog vi udgangspunkt i de her ord og begreber, som kommer fra fædrene selv, og så starter vi med at præsentere vores projekt, så det ligesom starter fra deres holdninger.” (Bilag 3, 174-183).

I ovenstående citat er der således også tale om et selvbestemmelsesprincip samt et handlingsprincip, da han lader beboerne være en aktiv del af definitionsprocessen omkring løsningsmuligheder, så den enkelte beboer selv kan påvirke og forandre situationen gennem engageret handling. Dette aktualiseres i og med, at Christian danner rum for inddragelse i processen af at bygge bro mellem system og borger og lader beboernes input danne grundlag for den boligsociale indsats og fremgangsmåde. I forlængelse heraf er Christian desuden den

eneste af de fire boligsociale medarbejdere, der eksplicit italesætter en fremgangsmåde, der kan forstås som udtryk for et bevidstgørelsesprincip:

”Mit udgangspunkt var at sige til fædrene ”hallo. Jeg ved godt, du har nogle holdninger til det her emne, men hvis du ved hvad din søn eller din datter får i undervisning, og hvis du gerne vil ændre nogle ting, som du synes er en dårlig idé, så skal du komme til det her møde”. Så jeg inkluderer ham som aktør ikke som modtager (...) Så når man kommer, så ved man, at når jeg kommer, så har jeg ret til at sige min mening og ikke kun høre, hvad systemet siger (...) Så på den måde var der en god start der, at jeg prikker til dem og motiverer dem” (Bilag 3, 202-208)

I ovenstående citat er der således ikke blot tale om et forsøg på at motivere en aktiv handling hos beboerne med henblik på en forandring af egen situation, men ligeledes et forsøg på at istandsætte en bevidstgørelsesproces hos beboerne i forhold til deres virkelighed samt muligheder for at skabe forandring i forhold til sociale og politiske muligheder. Alle ovenstående fremgangsmåder kan ligeledes forstås som et udtryk for et involveringsprincip, hvor Christian i høj grad både engagerer og lever sig ind i beboernes situation og perspektiver i aktualiseringen af det boligsociale arbejde.

Bjarke beskriver sin rolle i det boligsociale arbejde som en veksling mellem at fungere som henholdsvis brobyggende og faciliterende i forhold til beboerne og de forskellige indsatser og aktiviteter:

”Jeg tror måske sådan helt, hvis jeg skal tænke min rolle helt generelt, så er det måske mere sådan brobygning mellem de forskellige og prøve at få nogle af de der ender til at mødes, hvor det sagtens kan være i nogle perioder, at man er mere faciliterende på nogle projekter, men målet er jo hele tiden at tænke det her med, hvordan det kan forankres, eller sådan ser jeg det i hvert fald, hvordan man kan forankre det i lokalområdet og hos beboerne selv. Så det er også noget med at facilitere nogle ting, men i langt højere grad så også brobygning” (Bilag 2, 527-532).

Denne rolle kommer til udtryk gennem et særligt fokus på forankring, noget Bjarke selv beskriver som et dogme, han bevidst arbejder ud fra. Når han italesætter denne forankring, er det med udgangspunkt i beboerne, lokale aktører og institutioner (Bilag 2, 64-67). Det

kommer i praksis til udtryk ved, at han i mødet med den enkelte beboers behov faciliterer nogle rammer for, at den enkelte på egen hånd kan indfri disse, eller brobygger vedkommende videre til lokale indsatser eller aktører, der kan imødekomme disse behov (Bilag 2, 251-259). Dette kan således både forstås som udtryk for et feltprincip, der indebærer, at man må arbejde med de berørte i deres miljø og et handlingsprincip, hvor formålet er, at den enkelte beboer selv må engagere sig i forandringsprocessen. Han forsøger således at igangsætte en aktiv og engageret handling hos beboerne, så det bliver dem, der står for at udføre aktiviteter. I forbindelse med dette understreger Bjarke, at det er vigtigt, at det bliver den enkelte beboer, og ikke relationen, der er styrende for samarbejdet, da han mener, at relationen kan være sårbar, da den er dannet på baggrund af en boligsocial indsats, der indgår i området på ubestemt tid. Hans fokus på en tilgang, der vægter forankring af indsatserne hos enten beboerne eller lokale institutioner og aktører, søger altså at sikre en længerevarende virkning (Bilag 2, 104-109). Dette kan således tolkes som et forsøg på at imødekomme en risiko for at skabe et afhængighedsforhold, en holdning som både Daniel deler, og som Anne ligeledes italesætter som en bagside ved en tilgang, der i høj grad fokuserer på relation og tillid (Bilag 4, 387-388; Bilag 1, 321-324). Dette forhold er dog ikke noget, Christian italesætter, tværtimod er han af den opfattelse, at relationen skal være det bærende element, for at det sociale arbejde kan lykkes (Bilag 3, 119-112).

Når Bjarke understreger vigtigheden af forankring hos beboerne og i området, kan dette ligeledes forstås som udtryk for et selvbestemmelsesprincip. Han understreger, at det er centralt, at udgangspunktet er noget, man finder frem til i fællesskab med den enkelte beboer, men tilføjer i forlængelse af dette, at det jo selvfølgelig er 'med henblik på at kunne komme ud på den anden side og få et arbejde eller et flexarbejde' (Bilag 2, 326-334). Der er altså her tale om en tilgang, der tager afsæt i et selvbestemmelsesprincip, hvor man arbejder på beboernes præmisser og mod mål som er interessante for beboerne, men der er således også tale om et mobiliseringsprincip, hvor ønsket er at aktivere beboernes latente ressourcer og muligheder. Dette forhold står umiddelbart i kontrast til Annes udtalelser, hvor beboernes trivsel udgør både udgangspunkt og målsætning. Bjarke forsøger altså, gennem et umiddelbart fokus på den enkelte beboers behov at pege i retning af såkaldte latente ressourcer og muligheder, for at rykke dem tættere på arbejdsmarkedet. Man kan stille spørgsmålstejn ved, i hvor stor udstrækning det er muligt, at arbejde i overensstemmelse med det, den enkelte beboer vurderer som aktuelt (et selvbestemmelsesprincip), hvis arbejdet samtidig tager udgangspunkt i socialarbejderens blik for og vurdering af latente ressourcer og

muligheder (et mobiliseringsprincip). Når der er tale om latente ressourcer og muligheder, som socialarbejderen skal forsøge at motivere og udvikle, må man antage, at det er frontlinjemedarbejderens blik for, hvad der giver mening at udvikle, der bliver retningsgivende. Dette forhold gør sig ligeledes gældende i Daniels refleksioner over hans erfaringer i arbejdet med beboerne. Han italesætter på samme måde, at udgangspunktet for arbejdet må være noget, der er relevant for den enkelte beboer, og at man derfra må støtte dem i det (Bilag 4, 390-391). Støtten har dog et implicit formål:

”Så ja, det at støtte dem i deres arbejde, kan man sige. Det hele har jo også et pædagogisk sigte også, så i løbet af det arbejde prøver man ligesom at klæde dem på til at komme videre på arbejdsmarkedet selvfølgelig” (Bilag 4, 113-115).

Ovenstående kan altså, på samme måde som Bjarkes beskrivelser, forstås som udtryk for et mobiliseringsprincip, hvor et umiddelbart fokus på den enkelte beboers behov og præmisser skal danne grundlag for en bevægelse mod beskæftigelse. Denne måde, hvorpå Daniel opfatter sin rolle i forbindelse med at opnå dette, står i modsætning til de andre informanternes opfattelse af egen rolle. Han beskriver sin rolle, som ‘at lede det arbejde, at delegere det, de skal lave’ (Bilag 4, 102-103). Dette kan opfattes som udtryk for en relation, der synes mindre ligeværdig, hvilket umiddelbart afviger fra en empowerment orienteret tilgang. Udtalelsen skal dog ses i lyset af førnævnte selvbestemmelsesprincip, hvilket også illustreres og understreges gennem Daniels italesættelse af, at måden, hvorpå dette rent faktisk udfolder sig i praksis, afhænger af den enkelte unge, man står overfor (Bilag 4, 119-120).

Opsummerende kan man altså sige, at alle fire boligsociale medarbejdere foranstalter deres arbejde med udgangspunkt i den enkelte beboers behov og problemkompleks og derigennem forsøger at lade disse være retningsgivende for, hvilke løsningsmuligheder er meningsfulde. Alle fire boligsociale medarbejdere beskriver deres rolle som facilitator eller brobygger og opfatter i forlængelse heraf sig selv som én, der skal forsøge at skabe meningsfulde sammenhænge mellem system og beboer. Denne position kan ligeledes forstås som udtryk for, at alle fire arbejder med udgangspunkt i henholdsvis et forankrings- og et selvbestemmelsesprincip. Både tilgang, vurderinger og prioriteringer af arbejdet baseres med udgangspunkt i beboerens præmisser, og de aktiviteter og løsningsmuligheder der foranstaltes forsøger således også at afspejle den enkelte beboers oplevelse af udfordringer, behov og ønsker. Til trods for at dette er fælles for dem alle, er der imidlertid nuancer i forhold til,

hvordan de aktualiserer dette. Anne og Christian engagerer sig selv aktivt gennem et involveringsprincip og bruger personlige eller relationelle værktøjer i vejen mod problemløsninger. Bjarke og Daniel forsøger i højere grad at etablere et fælles tredje, der er forankret uden for relationen med henblik på at aktivere og udvikle ressourcer hos beboerne, hvilket kan forstås som udtryk for et mobiliseringsprincip.

Hvor befinder det boligsociale arbejde sig? Et krav om kommunale samarbejder.

Som det fremgik af kapitel 1 i nærværende speciale, er det en betingelse for det boligsociale arbejde, at der er tale om en organisering af arbejdet, der i høj grad indeholder både tværprofessionelle og -sektorielle samarbejder. Når vi i samtalerne beder de fire boligsociale medarbejdere om at zoome ud og forsøge at placere det boligsociale arbejde i en bredere kontekst, er det særligt kommunale samarbejder, der fremhæves som retningsgivende for, hvordan det boligsociale arbejde former sig i praksis.

Et forhold der i høj grad italesættes som retningsbestemmende for det boligsociale arbejde, er de forskellige aktører, de samarbejder med:

“De forskellige aktører er meget sådan retningsbestemt for, hvordan projekterne udfolder sig og dermed så også, hvordan mit arbejde bliver. Det kunne sagtens, altså om et halvt år kunne det jo se helt anderledes ud nogle af de der praktiske ting. Fordi at der er et nyt samarbejde med en eller anden aktør, hvor man mere har fokus på, ja hvad ved jeg. Eller at man gør det på en helt anden måde ikk’?” (Bilag 2, 687-691)

Et forhold, som alle fire informanter lægger vægt på, er samarbejdet med kommunen. Fælles i informanternes beskrivelser er, at de alle forstår det boligsociale arbejde som en slags supplement til den kommunale kernerdrift. Når informanterne fortæller, at det boligsociale arbejde i høj grad er karakteriseret af ‘hvad der lige kommer ind ad døren’, må denne forståelse altså blandt andet ses i lyset af kommunale, og således tværsektorielle, samarbejder (Bilag 4, 76-78). De beskriver alle, hvordan det ofte er det aktuelle behov i kommunalt regi, der bliver retningsgivende for, hvad der vurderes som vigtigt arbejde i den boligsociale praksis (Bilag 1, 640; Bilag 2, 378; Bilag 3, 77-81; Bilag 4 74-78). Når den kommunale kernerdrift bliver rammesættende for det boligsociale arbejde, kan det ifølge Bjarke blandt

andet bunde i, at den kommunale kernerdrift er statisk forankret i boligområdet, hvorimod det boligsociale arbejde er foranstaltet i en tidsbegrænset periode. Derfor giver det ifølge ham ikke mening, *“at vi er her og skal til at lave en masse om på den måde, den kommunale kernerdrift er og arbejder på, fordi de er her også, når vi er slut, så det er ligesom os, der skal understøtte dem”* (Bilag 2, 377-379). Det bliver derfor, ifølge Bjarke, naturligt, at det boligsociale må føje sig i samarbejdet med de kommunale aktører. Denne opfattelse er ligeledes noget, Anne oplever gennem en form for ‘kan I ikke bare lige ordne det her?’-tilgang til den boligsociale praksis fra kommunal hånd (Bilag 1, 654). Denne tilgang stemmer ikke umiddelbart overens med hendes opfattelse af, hvad det boligsociale reelt tilfører samarbejdet:

“Jeg ville ønske man...det er jo det der med at se, hvad det er, vi tilfører ikke? Vi skaber jo nogle rammer, som muliggør noget ekstra ud over hverdagens drift, kan man sige, de forskellige kommunale steder” (Bilag 1, 640-642).

At de kommunale aktører forfordes i samarbejdet er ligeledes noget, Daniel beskriver i sine oplevelser af samarbejde med eksempelvis Tingbjerg Skole. Her beskriver han, at det ofte mindre bliver et samarbejde og mere et; ‘nu udfører vi lige et eller andet’ med udgangspunkt i nogle opgaver givet fra skolen, og at konsekvensen af dette, ifølge ham, bliver, at der ikke er tale om et ligeværdigt samarbejde (Bilag 4, 552-558).

Uanfægtet disse opfattelser er det dog en grundlæggende præmis for det boligsociale arbejde, at dette må tage udgangspunkt i blandt andet kommunale samarbejder, da de er forpligtet til at indgå i kommunale samarbejder jævnfør helhedsplanen (Anne, 640). Dette forhold betyder, at der i det boligsociale arbejde grundlæggende findes dilemmaer grundet dette samarbejde:

“Altså der er dilemmaer, og hvor langt skal man gå i noget og sådan. Altså det er der altid (...) eller måske også en forhandling med nogen om, hvem der gør hvad. En italesættelse af (...) hvem tager sig af det her?” (Bilag 1, 662-675).

Som ovenstående citat illustrerer, er det altså særligt i relation til rolle- og ansvarsfordelingen, at der kan opstå udfordringer i samarbejdet. I forlængelse af denne udtalelse understreger Bjarke ligeledes, at det er yderst vigtigt, at der foregår en klar forventningsafstemning af roller og fordelingen af disse i de konkrete samarbejder (Bilag 2,

570-571). Hvis ikke der forekommer det, kan det i yderste konsekvens, ifølge Anne, betyde, at beboerne "*falder ned mellem to stole*", fordi hverken systemet eller den boligsociale medarbejder hver for sig er i stand til at gribe dem (Bilag 1, 675-678). Fælles er altså, at de alle opfatter det boligsociale arbejde som noget, der ikke står alene, men må forstås i relation til (kommunale) samarbejdspartnere. Opsummerende kan man altså sige, at der foreligger en fælles forståelse af det boligsociale arbejde som noget, der er karakteriseret af og placeret mellem forskellige aktører og samarbejder, hvilket bliver retningsgivende for og skaber udfordringer i forhold til, hvordan og hvorledes det boligsociale arbejde former og kan forme sig.

Opsamling

Ovenstående analyse illustrerer, at alle fire boligsociale medarbejdere oplever arbejdet som noget, der tager udgangspunkt i en overordnet rammesætning, men som grundlæggende er karakteriseret af yderst varierende og forskelligartede opgaver. I forlængelse heraf fungerer en høj grad af metodefrihed og prioritering af det faglige skøn som en forudsætning for, at de kan varetage denne omskiftelige praksis og dermed opgaver, som hverken politik eller organisation fuldstændig kan forudse gennem mere standardiserede metoder. Den boligsociale praksis karakteriseres altså som noget, der umiddelbart formes i selve aktualiseringen. Dette kan forstås som et resultat af henholdsvis kravet om tværsektorielt samarbejde og en empowerment orienteret tilgang, hvor det i høj grad er henholdsvis kommunale samarbejdspartnere og den enkelte beboers unikke behov og ønsker, der danner rammerne for, hvorledes det boligsociale arbejde (kan) udføres. I forlængelse af dette forstår de boligsociale medarbejdere deres rolle som henholdsvis brobyggende eller faciliterende med henblik på at forvalte det handle-mæssige råderum på en måde, så der i praksis skabes kontaktflader og dermed meningsfulde sammenhænge mellem system og borger.

Kapitel 4: Krydspres i den boligsociale praksis

I forrige analysedel blev det fremanalyseret, at de boligsociale medarbejdere forstår praksis som defineret af en høj grad af metodefrihed, hvor de alle arbejder ud fra et empowerment perspektiv. Følgende afsnit vil med udgangspunkt i Caswells teoretiske begrebsapparat belyse, hvordan dette forhold kan siges at aktualiseres gennem konkrete praksislogikker, som de boligsociale medarbejder arbejder ud fra. Herefter vil vi præsentere, hvordan disse bringes i spil i det tværsektorielle samarbejde med kommunale aktører i boligområdet. Slutteligt vil vi belyse, hvordan disse praksislogikker kan føre til krydspresituationer med afsæt i Lipskys tese om samme.

Arbejdstilgang i den boligsociale praksis

Som fremanalyseret i forrige kapitel oplever de boligsociale medarbejdere metodefrihed i deres praksis. Selvom de har forskellige måder at tilgå denne metodefrihed, kan alle siges at orientere sig mod empowerment i deres arbejde med beboerne i ønsket om at skabe en positiv udvikling i boligområdet. For at opnå denne udvikling tager de boligsociale medarbejdere udgangspunkt i beboernes ønsker og behov. Denne tilgang til det sociale arbejde kan siges at tale ind i Caswells inklusionsorienterede praksislogik, hvor frontlinjemedarbejderen arbejder med udgangspunkt i borgeren med ønsket om at integrere denne i et socialt og økonomisk fællesskab. De boligsociale medarbejdere arbejder altså gennem en inklusionsorienteret praksislogik med udgangspunkt i beboeren men med et langsigtet perspektiv gennem metodefrihed og empowerment (Bilag 1, 425-429; Bilag 2, 84-89; Bilag 3, 134-146; Bilag 4, 113-115). Dette muliggør en relation til beboerne som står i kontrast til andre aktører, der arbejder for udviklingen i boligområdet. Hertil italesætter Christian følgende:

“(...) hvis vi tager beboernes holdninger, hvordan de betragter kommunen, en sagsbehandler eller jobcentret eller andre, om det var et godt samarbejde mellem dem eller ej. Så den her relation (...) det er ‘pligt’ og ‘skal’ (...) Men vores relation skal være skabt med respekt og tillid og anerkendelse i forhold til beboerne, så beboerne betragter det som behjælpelig eller på deres egen side” (Bilag 3, 394-400).

I citatet italesættes en opfattelse af, at beboernes oplevelse af at samarbejde med kommunen differentierer sig fra det samarbejde, han har med beboerne. Dette forhold kan forklares gennem Caswells praksislogikker, da der i citatet impliceres, at jobcentret arbejder ud fra en

sanktionerende praksislogik qua det forhold, at der her forventes bestemte handlinger, 'pligt' og 'skal', fra beboerne. Christian beskriver denne praksislogik som kontrasterende til egen inklusionsorienterede praksislogik, hvor han arbejder ud fra 'tillid' og 'anerkendelse'. Disse forskellige måder at tilgå beboerne, med udgangspunkt i divergerende praksislogikker, kan yderligere forklares gennem placeringen af disse på handlingskompasset. Her placerer den inklusionsorienterede praksislogik sig på professionspolen, hvor frontlinjemedarbejderen har et handlerum, herunder fagligt skøn, der beror på egen faglige vurdering til at tilpasse indsats og tilgange beboernes behov. Modsat placerer den sanktionerende praksislogik sig på organisationspolen, hvor regler og lovgivningen i forvaltningen danner grundlag for skønnet. Dette gør, at samarbejdet mellem de boligsociale medarbejdere og sagsbehandlere i jobcentret kan kompliceres, da der arbejdes ud fra forskellige praksislogikker med forskellig prioritering af skøn i handlerummet. Christian er ikke den eneste, der italesætter, hvordan det boligsociale arbejde, grundet en inklusionsorienterede praksislogik, står i kontrast til andre aktører i boligområdet, som arbejder ud fra andre praksislogikker. Bjarke italesætter følgende:

“For mig, tror jeg, det handler meget om de rammer, der er til det. Altså et godt eksempel er, når vi er i haven, har vi en aftale med jobcentret om forskellige praktikforløb, og det jeg ofte hører fra jobcentret og de beboere, som er i praktik, det er, at der er lidt friere rammer for både de arbejdsopgaver, de har, og hvordan de måske også bliver mødt (...) inde på jobcentret på Gammel Køge Landevej eller på Lærkevej er det jo meget sådan skemalagt og måske ikke så meget med afsæt i den enkelte borger, hvor de forløb vi laver tager meget afsæt i, hvad den enkelte kommer med og kan og vil og vokser igennem det. Så rammerne er enormt vigtigt i mødet især i forhold til at kunne finde et arbejde eller en arbejdssituation, der passer til dem” (Bilag 2, 308-317).

Bjarke italesætter her, at jobcentrets arbejde er “skemalagt” og ikke tager udgangspunkt i den enkelte borger, hvilket står i kontrast til egen tilgang, hvor der gennem empowerment, herunder et selvbestemmelsesprincip, tages udgangspunkt i beboernes ressourcer og ønsker. Dette forhold kan igen forklares gennem Caswells praksislogikker, hvor den boligsociale praksis arbejder ud fra en inklusionsorienteret praksislogik, mens citatet indikerer, at jobcentret arbejder ud fra en såkaldt bureaukratiserende praksislogik, hvor der gennem regler og administrative logikker er et ønske om at få borgeren igennem systemet, og i dette tilfælde i arbejde, så hurtigt og problemfrit som muligt. Disse praksislogikker fremgår igen på hver

sin pol på handlingskompasset, henholdsvis professionspolen og organisationspolen, hvilket kan forklare Bjarke's oplevelse af kontrasterende rammer og udførsel af arbejdet med beboerne. Bjarke oplever at arbejde ud fra nogle rammer, hvor det er muligt at tilgå den enkelte beboer gennem en inklusionsorienterede praksislogik, der, qua sin placering på professionspolen, prioriterer det faglige skøn hos den fagprofessionelle. Dette bliver i den boligsociale praksis tydeligt gennem metodefriheden, og at der er mulighed for at tage udgangspunkt i den enkelte beboers behov. Modsat er jobcentrets bureaukratiserende praksislogik placeret på organisationspolen, da de arbejder ud fra nogle rammer, hvor skønnet ligger hos organisationen og dermed tager udgangspunkt i forudbestemte "klientkategorier" og "indsatstyper", hvorfor de ikke kan møde den enkelte beboers behov og ønsker på samme måde som de boligsociale medarbejdere.

Tværfprofessionelt og -sektorielt samarbejde

Ovenstående afsnit tydeliggør, at de boligsociale medarbejdere skal samarbejde tværfprofessionelt og -sektorielt med kommunale aktører. Dette kan refereres tilbage til kapitel 3, hvor det ligeledes blev illustreret, at tværfsektorielt samarbejde er rammesættende for den boligsociale praksis. Dette samarbejde kræver, ifølge Anne, at man forstår sig på hinandens divergerende praksislogikker:

“Man skal i hvert fald kunne snakke med mange forskellige mennesker. Ligesom leve sig ind i deres rammer og virkelighed for at man kan finde noget fælles og skabe for dem, for det nytter ikke noget, at man bare kommer med sit eget” (Bilag 1, 557-559)

Anne italesætter her, at man, på trods af divergerende praksislogikker, i samarbejdet må forsøge at finde en fælles tilgang til indsatsen for at nå tættere på et fælles mål om positiv udvikling i boligområdet. Det er dog ikke altid, at det lykkes, hvilket kan udfordre den boligsociale praksis. Dette forhold beskriver Bjarke:

“Eksempelvis skolen har jo en helt anden måde at arbejde på og har jo en masse ting, de virkelig skal levere på (...) der er ligesom en forskel i de rammer der, der gør, at det nogle gange godt kan være svært at lave de ting, vi lidt er sat i søen for, fordi vores samarbejdspartnere har nogle helt andre måder at arbejde på (...) altså det er jo en udfordring for at lave vores arbejde, (...) men så må man finde nogle måder at samarbejde

på, hvor det så giver mening for begge parter, fordi det giver ikke mening, at vi er her og skal til at lave en masse om på den måde, den kommunale kernerdrift er og arbejder på, fordi de er her også, når vi er slut, så det er ligesom os, der skal understøtte dem, ja” (Bilag 2, 369-380).

Ovenstående citat indikerer altså, at det tværprofessionelle samarbejde kan være dilemmafyldt, hvilket kan hæmme det boligsociale arbejde. Dilemmaerne består i, at Tingbjerg Skole, som er en del af den kommunale kernerdrift, har mange ting, ‘de virkelig skal levere på’ og grundet denne arbejdstilgang, kan den boligsociale praksis have svært ved at udføre de ting, som den ‘er sat i søen for’. Dilemmaet kan forklares gennem Caswells tese om praksislogikker, da de rammer (organisatoriske såvel som lovmæssige), der udgør arbejdet på skolen, tager udgangspunkt i en målorienteret fremgangsmåde, hvilket kan være udtryk for en bureaukratiserende praksislogik, hvor regler og administrative logikker skal opfyldes. Fordi den inklusionsorienterede og bureaukratiserende praksislogik placeres på hver sin pol i handlingskompasset, og derfor som tidligere nævnt har vidt forskellige udgangspunkter for skolen, oplever Bjarke i dette tilfælde, at skolens bureaukratiserende praksislogik er med til at spænde ben for den boligsociale praksis. Dette medvirker, at de ikke har samme handlemæssige råderum og således oplever Bjarke, at den metodefrihed og inklusionsorienterede praksislogik, der ellers definerer den boligsociale praksis, kompromitteres. Bjarke virker dog til at være afklaret med denne kendsgerning og er i forlængelse heraf af den overbevisning, at den boligsociale praksis, i tråd med fremanalyseret pointe i kapitel 3, må tilpasse sig den kommunale kernerdrift. Dette kan bunde i, at han forstår mødet mellem de divergerende praksislogikker som katalysator for dilemmaer og udfordringer i samarbejdet, og det bliver således en måde at undgå dette. Et andet forhold, som informanterne italesætter som udfordrende i forbindelse med det tværsektorielle samarbejde, er ressourceknaphed hos kommunale samarbejdspartnere. Anne italesætter her, at kommunale samarbejdspartnere ofte er så pressede på ressourcer, at de ikke kan indgå i samarbejdet med de boligsociale medarbejdere på den måde, som det var tiltænkt (Bilag 1, 604-607). Også Daniel italesætter ligeledes ressourceknaphed hos Tingbjerg Skole, hvilket medfører lang responstid på henvendelser, som vedrører samarbejdet om konkrete indsatser og går ud over beboerne (Bilag 4, 572-581). Hverken Anne, Bjarke eller Daniel omtaler altså i ovenstående eksempler rammerne for egen, interne praksis, som det, der er problemfyldt i det tværprofessionelle- og sektorielle samarbejde, men peger derimod på de kommunale samarbejdspartneres rammer. I forlængelse heraf kan man undre sig over, hvorfor det

boligsociale arbejde blot har en supplerende funktion i relation til den kommunale kernerdrift i stedet for at udgøre et mere selvstændigt tiltag? For det første italesætter de boligsociale medarbejdere, at den kommunale kernerdrift arbejder ud fra en bureaukratiserende praksislogik og samtidig oplever ressourceknaphed, hvilket kan medføre udfordringer i den kommunale praksis og samarbejde med andre. Hvis den boligsociale praksis var et tiltag for sig, og ikke på samme måde var funderet i kommunale samarbejder, ville man måske kunne afværge benspænd i den boligsociale praksis og lette trykket på kommunale samarbejdspartnere. I og med at de boligsociale medarbejdere netop arbejder ud fra en inklusionsorienteret praksislogik, og således søger at integrere den enkelte i både sociale og økonomiske fællesskaber og altså både arbejder med et langsigtet perspektiv og en holistisk tilgang, er de kommunale samarbejder dog imidlertid en nødvendig forudsætning. Det er de, fordi disse netop udgør andre og betydningsfulde kontekster, som den enkelte beboer indgår i, hvorfor disse således også må forstås som forhold, der har en væsentlig betydning for muligheden for at kunne skabe en positiv udvikling i boligområdet. Man kan altså argumentere for, at det ikke er muligt at arbejde hverken langsigtet eller holistisk foruden disse samarbejdspartnere.

Krydspres

Ovenstående afsnit beskæftiger sig med, hvordan de boligsociale medarbejdere oplever udfordringer i de tværprofessionelle- og sektorielle samarbejder, samt hvordan disse ofte beror på divergerende praksislogikker. Når de boligsociale medarbejdere oplever udfordringer i disse samarbejder, kan der også opstå det, som Lipsky definerer som krydspresituationer. Vi vil dog i dette afsnit, med afsæt i empirien, forsøge at nuancere Lipskys begreb om krydspres ved at belyse disse med udgangspunkt i Caswells tese om praksislogikker. Et eksempel på en krydspresituation, som kan betragtes ud fra disse praksislogikker, er Daniels oplevelse i forbindelse med en tidligere underretning til kommunen, som for ham var udtryk for en bekymring og umiddelbar omsorg, men som endte i en sanktion:

“Men så finder man ligesom ud af, at de bliver trukket i nogle... Jeg kan ikke huske, om det er, hvad de bliver trukket i, men det er jo nok fordi, at en sagsbehandler har valgt at tage det som en oplysning om, at der har været en masse skolefravær (...) Det er jo bare det dumme, man kan gøre, altså at begynde at trække i folks ydelser, når de i forvejen er

pressede, for hvis der er noget, der presser en, så er det, når man i forvejen ikke kan få hverdagen til at hænge sammen derhjemme. Men den erfaring... Nu står vi jo med nogle andre børn, hvor det er lidt samme situation og ved ikke, om man skal gribe det an på samme måde igen, for man har faktisk ikke lyst til at kaste dem ud i det der igen. Man har dog heller ikke lyst til, at der på et eller andet tidspunkt er en af de situationer, hvor der er nogle, der har det helt fucked up, og man så finder ud af, at der ikke er nogle personer omkring dem, der har sagt noget eller turde sige noget eller noget som helst. Men ja. Det er jo den tunge del af arbejdet ikke?" (Bilag 4, 196-208).

Ovenstående eksempel placerer Daniel i et krydspres grundet hans position i spændingsfeltet mellem system og borger. I dette krydspres forsøgte han at hente hjælp fra den kommunale kernerdrift, men henvendelsen resulterede i sanktioner, hvilket Daniel, grundet sit kendskab til beboerne, ikke forstår som hjælp men snarere som en forværring af situationen. Anne italesætter ligeledes udfordringer af lignende karakter i beboerrådgivningen, hvor beboerne oplever udfordringer i forbindelse med at forstå sig på regler og lovgivning. Dette betyder, ifølge Anne, at disse beboere kan blive trukket i midler eller skal betale penge tilbage til staten, hvilket kan være med til at forværre deres situation (Bilag 1, 334-338). Anne oplever her at stå i et krydspres mellem beboernes behov på den ene side og regler og lovgivning, der kompromitterer disse, på den anden. Det bliver således vanskeligt for hende at skulle agere brobygger mellem borger og system i en situation, hvor beboerens manglende forståelse for systemet resulterer i sanktioner med negative økonomiske konsekvenser for den enkelte. I disse to eksempler fra Anne og Daniel italesættes krydspreset ikke i direkte relation til de interne rammer, som den boligsociale praksis har, hvilket understøtter en analytisk pointe fra forrige afsnit om, at det ofte er i samarbejder, hvor den boligsociale praksis' både har kontaktflader med andre aktører og beboere, at krydspres og således udfordringer i forbindelse med at kunne yde den fornødne hjælp opstår. Dog er kontaktfladerne med andre aktører, blandt andet det kommunale samarbejde, en central del af den boligsociale praksis, og man kan dermed stille spørgsmålstejn ved, om de boligsociale medarbejderes oplevelse af metodefrihed er af mere symbolsk karakter, end den er reel, da dette tværsektorielle samarbejde ikke kan fravælges for at undgå krydspres i praksis? Krydspreset i disse kontaktflader kan ligeledes forklares gennem Caswells tese om praksislogikker. Anne og Daniel kan siges at arbejde ud fra en inklusionsorienteret praksislogik, da Anne, i beboerrådgivningen, tager udgangspunkt i, hvad end beboeren kommer med af problemstillinger, mens Daniel, gennem lommepenge- og fritidsjobindsatsen, arbejder med at

klæde unge beboere på til arbejdsmarkedet, hvorfor de begge arbejder for at inkludere beboerne i et økonomisk og socialt fællesskab (Bilag 1, 425-429; Bilag 4, 113-115). I dette arbejde kan de dog, i lyset af førnævnte eksempler, opleve, at beboere mødes med sanktioner i form af trækning af ydelse eller lignende på baggrund af forskellige forhold (Bilag 1, 334-338; Bilag 4, 196-208). De kommunale aktører kan således, ifølge Caswells praksislogikker, siges at arbejde ud fra en sanktionerende praksislogik, netop fordi der er tale om en disciplinerende praksis, der opererer ud fra en præmis om, at en ydelse kræver en modydelse. I denne forbindelse opfatter både Anne og Daniel det som deres opgave at forsøge at mediere mellem disse aktører og beboerne på en måde, således at sanktioner undgås. I den forbindelse kan dette altså forstås som et udtryk for, at Anne og Daniel i praksis oplever et krydspres i mødet mellem en inklusionsorienteret og sanktionerende praksislogik, når de skal forsøge at rådgive og hjælpe beboerne. Anne tager afstand fra den sanktionerende praksislogik ved at understrege, at det ikke er hende, der tager beslutningen om at trække beboerne i midler:

"Og den anden dag måtte jeg fortælle en beboer, at de 7000 kr. dem får du aldrig (...) Der er simpelthen ikke noget at gøre. Du får ikke de penge igen desværre. Det siger de (...) Der er ingenting at gøre. Så bliver jeg nødt til sådan at ringe rundt for at høre, om der er nogle der kan hjælpe med vedkommende." (Bilag 1, 328-332)

Dette citat kan være et eksempel på, hvordan den støttende funktion uden myndighed kan have en negativ slagside. Denne negative slagside består i, at de boligsociale medarbejdere ikke på samme måde som deres samarbejdspartnere besidder en myndighedsrolle og sanktionsmuligheder i forhold til rent faktisk at være i stand til at hjælpe beboerne med problemstillinger som disse, hvorfor der også her opstår et krydspres, der er bundet op på den boligsociale medarbejders samarbejde med aktører, som har mulighed for at sanktionere men som ikke arbejder med udgangspunkt i beboerens behov. Det vil sige, at selvom de boligsociale medarbejdere arbejder tæt på beboerne gennem en inklusionsorienteret praksislogik og har en oplevelse af metodefrihed i forhold til at være i stand til arbejde på den måde, de finder mest meningsfuld i mødet med den enkelte beboer, kan dette ses som et eksempel på, hvor grænserne går i den boligsociale praksis. I forbindelse med dette, bliver nedenstående eksempel fra Bjarke ligeledes relevant at kigge på:

"Det er netop sådan forskellen på vores ophav, at vi jo netop ikke er en myndighed men en boligorganisation, og der er nogle GDPR-ting, der gør meget i forhold til, hvad for nogle

oplysninger vi har adgang til og ikke har adgang til (...) Der er særligt sådan en, det kaldes restgruppen, som sådan er unge, som hverken er i uddannelse eller beskæftigelse, og der er rigtig meget, eller der er rigtig mange udfordringer med at få fat i dem (...) så vi kan hjælpe dem med at komme i uddannelse og beskæftigelse og fortælle dem om de her tilbud, der er. Men (...) vi har ikke ligesom adgang til de her forskellige oplysninger, og det har de jo måske hos SSP eller i BUF eller nogle af de andre steder, men det er ikke noget, de på den måde kan dele med os, og det er, altså det har været en udfordring i mange år og i mange boligområder, hvordan man løser det der.” (Bilag 2, 422-433).

Citatet eksemplificerer ligeledes udfordringer i det boligsociale arbejde qua den manglende myndighedsfunktion, og dette kan også være et eksempel på en krydspresituation med grundlag i selve rammerne for den boligsociale praksis. Dette kan ses ved, at Bjarke skitserer en oplevelse af, at lovgivningen spænder ben for det boligsociale arbejde, i og med myndighed og rettigheder til oplysninger vedrørende beboerne, som kan karakteriseres som vigtige for arbejdet med de unge i den boligsociale praksis, ligger hos den kommunale kernerdrift og ikke den boligsociale praksis. Man kan i dette tilfælde igen undre sig over, hvorfor præmissen i den boligsociale praksis er, at de blot skal fungere som et supplement til den kommunale kernerdrift og ikke har mere gennemslagskraft i forhold til arbejdet med beboerne, end de har. Man kan hertil ligeledes undre sig over, om den boligsociale praksis egentlig er til for beboerne, eller om de boligsociale medarbejdere blot kan siges at løbe politiske ærinder som handler om, at disse beboere skal bidrage på en bestemt måde til samfundet? Denne problematik oplever Christian ligeledes, hvilket fremgår i nedenstående, hvor han beskriver et mismatch mellem politiske ærinder og det reelle behov, han oplever, hos beboerne i Tingbjerg-Utterslevhuse:

”(...) det er modsat vores holdninger, modsat vores værdier. Så jeg ved godt, at der kommer et projekt fra Københavns Kommune eller noget andet, og jeg skal implementere det, men jeg synes; ej det her projekt, det dur ikke i det her område, det skal være noget andet end det. Fordi familier eller beboerne savner de andre projekter, eller de mangler andre ting, og de her projekter er blevet brugt mange gange uden resultat. Men det er fordi, Landsbyggefonden og kommunen og politikere siger, det er sådan, så skal det være sådan. Det er et stort problem for os” (Bilag 3, 353-359).

Christian er i citatet eksplicit omkring hans oplevelse af at løbe kommunens ærinde i sin

praksis, og at dette ærinde ikke altid stemmer overens med hans egen opfattelse af behovet i boligområdet. Dette er et eksempel på en krydspresituation, hvor han i sit samarbejde med blandt andet kommunen oplever, at han må gå på kompromis med beboernes ønsker og behov, og således sin inklusionsorienterede praksislogik, grundet kommunens fokus på at få beboerne igennem systemet og tættere på bestemte mål så hurtigt og problemfrit som muligt qua den bureaukratiserende praksislogik. Christians arbejde i spændingsfeltet mellem system og borger fører altså til krydspres, da politiske beslutninger skal imødekommes og implementeres i boligområdet, også selvom disse strider mod Christians skøn omkring, hvad der ville være gavnligt for boligområdet. Christian kan i sine italesættelser virke særlig kritisk over for de kommunale samarbejder, og ovenstående er kun udtryk for én ud af mange italesatte krydspres, som kan afføde frustration i praksis. Dette forhold står i skarp kontrast til Daniel, der blot omtaler enkelte krydspresituationer i forhold til kommunale samarbejdspartnere, hvilke han, i stedet for at lade føre til frustrationer, i praksis forsøger at afværge disse krydspres. Denne afværgelse kan forstås som et forsøg på at overkomme krydspresituationer i praksis, hvilket vil udfoldes yderligere i kapitel 5.

Opsamling

I ovenstående analysedel er det blevet klart, at de boligsociale medarbejdere kan siges at arbejde ud fra en inklusionsorienteret praksislogik grundet deres metodefrihed, empowerment perspektiv og arbejdstilgang med udgangspunkt i beboerne. Dog arbejder de kommunale samarbejdspartnere ud fra bureaukratiserende og sanktionerende praksislogikker, hvilket kan udfordre det tværprofessionelle- og sektorielle samarbejde vedrørende beboerne. Disse udfordringer i samarbejdet kommer særligt til udtryk i clash mellem praksislogikker, hvilket kan føre til konkrete krydspresituationer i de boligsociale medarbejders praksis. Spørgsmålet bliver således, hvordan de boligsociale medarbejdere navigerer og arbejder i dette krydspres, hvilket vi vil beskæftige os med i kapitel 5.

Kapitel 5: Strategier i krydspres

I tidligere analysedel blev det fremanalyseret, at de boligsociale medarbejdere kan opleve krydspres i deres praksis på baggrund af særligt de tværprofessionelle- og sektorielle samarbejder, som er en central del af praksis. Denne analysedel vil nu beskæftige sig med, hvordan de boligsociale medarbejder navigerer i disse krydspres, samt hvilke strategier de benytter i forbindelse hermed. Disse strategier kan relateres til Lipskys begreb om copingmekanismer, som indebærer, at frontlinjemedarbejderen udvikler en subjektiv respons og rutiner for at kunne arbejde i krydspres. Vi vil i følgende afsnit benytte Lipskys begrebsliggørelse vedrørende copingmekanismer som grundlag men med afsæt i empirien fremhæve, hvilke individuelle copingmekanismer de boligsociale medarbejdere kan siges at benytte sig af.

Daniel - Afværgelsesstrategi

I den subjektive respons ligger blandt andet en forholden til egen praksis, hvilken kan siges at have sammenhæng med de copingmekanismer, de boligsociale medarbejdere udvikler. Daniel forholder sig i løbet af interviewet professionelt til sin rolle i sin praksis. Dette ses eksempelvis ved, at han italesætter sig selv som 'arbejdsgiver', idet han forstår sin rolle som en, der uddelegerer arbejdet i lommepenge- og fritidsjobindsatsen, for at støtte de unge i boligområdet i at nå tættere på arbejdsmarkedet. Her beskriver Daniel sit forhold til nogle af de unge som 'ren arbejde', mens han har et mere personligt forhold til andre af de unge, hvilket han ekspliciterer ved, at han så engagerer dem i frivilligroller i andre indsatser i området (Bilag 4, 15-35). Det kan således siges, at Daniel ser eventuelle relationer til de unge som en mulighed for at arbejde ud fra et mobiliseringsprincip, hvor han aktiverer og udvikler folks latente ressourcer ved både at involvere dem i lommepenge- og fritidsjob indsatsen og som frivillig i andre indsatser, snarere end et involveringsprincip, idet han ikke italesætter en involvering i borgerens problemkomplekser. Dette kommer til udtryk i følgende citat:

“Der kan man sige, der har jeg heldigvis nogle kollegaer (...) vores beboerrådgivere er uddannet socialrådgivere, så kan jeg jo heldigvis få dem med ind over familien ikke? Så kan jeg ligesom trække mig lidt ud fra alle de dilemmaer, også fordi jeg kender ikke det system der. Det er så... Min hjerne kortslutter, når jeg skal prøve at forstå de der forvaltninger, og hvordan de arbejder sammen på kryds og tværs. Især her i Københavns Kommune er det et komplekst system” (Bilag 4, 220-227)

Ovenstående citat belyser, hvordan Daniel henviser beboeres problemkomplekser til sine kollegaer i beboerrådgivningen, da han mener, at deres fagprofessionelle baggrund giver dem bedre forudsætninger for at hjælpe beboerne i at navigere i systemet. Daniels italesættelser kan ligeledes være udtryk for en copingmekanisme, som vi vælger at betegne som en *afværgelsesstrategi*, hvor Daniel i stedet for at indgå i krydspreset mellem system og beboer forsøger at afværge krydspreset ved at henvise til beboerrådgivningen i stedet. Denne afværgelsesstrategi kan være udviklet på baggrund af hans oplevelse af det kommunale system som komplekst, som nævnt i ovenstående citat og/eller være influeret af hans professionelle forhold til egen praksis med mindre grad af personlige relationer og involvering i beboernes problemkomplekser.

Christian - Involveringsstrategi

Daniels tilgang til krydspres, og herunder hans afværgelsesstrategi, står i kontrast til Christian, som besidder en anden tilgang til praksis. Dette ses blandt andet ved, at Christian kan siges at arbejde ud fra andre empowerment principper, som i højere grad indeholder involvering i beboernes behov og problemkomplekser, end Daniel. Christian ser nemlig relationsarbejdet som essentielt for, at det boligsociale arbejde kan lykkes. Dette kommer blandt andet til udtryk i Christians italesættelse af, at kommunale initiativer i boligområdet vedrørende eksempelvis social kontrol først kan lykkes, når man har en tillidsfuld relation til beboerne, som gør, at emner som disse bliver naturlige at tale om (Bilag 3, 134-146). I samme ombæring italesætter Christian, at han gennem relationen kan engagere beboerne ved at anerkende deres holdninger til emnet, samt lade disse være udgangspunkt i udførelsen af initiativerne, så de føler sig hørt og forstået (Bilag 3, 203-208). Christian kan i dette tilfælde siges at arbejde ud fra et bevidstgørelsesprincip, hvor beboerne gennem handlen skal blive opmærksomme på, hvilke muligheder og løsninger der findes i den politiske og sociale virkelighed omkring dem. Dette gør Christian gennem relationsarbejdet, hvor han ønsker at gøre beboerne opmærksomme på egne muligheder og rettigheder og på denne måde skabe dialog mellem kommunale initiativer og beboerne ud fra sidstnævntes ønsker og behov. Dog italesætter Christian, at det ikke altid er muligt at forene kommunale ønsker og initiativer med beboernes ønsker, som fremanalyseret i kapitel 4, hvilket kan sætte ham i en krydspresituation. Et konkret eksempel er citeret fra sidste analysedel, hvor han italesætter, at kommunen forventer forskellige initiativer igangsat i boligområdet på trods af hans

oplevelse af, at beboerne savner andre typer initiativer (Bilag 3, 353-359). Når Christian befinder sig i en sådan krydspresituation, forsøger han at indgå i dialog med kommunen for at finde metoder og/eller kompromisser i forhold til rammerne for de kommunale initiativer, så disse bedre imødekommer beboernes behov og møder opbakning i boligområdet (Bilag 3, 237-242). Man kan med andre ord sige, at hans strategi er at involvere sig i krydspreset gennem dialog med kommunen i forsøget på at lade sine erfaringer med beboerne influere eller forandre kommunale initiativer og tiltag. Vi vælger at kalde dette for en *involveringsstrategi*. Denne står i kontrast til Daniels førnævnte afværgelsesstrategi, hvor han forsøger at afværge krydspresituationer ved at henvise beboeres problemkomplekser til andre kollegaer. Forklaringen på denne forskel i tilgang til praksis og udvikling af copingmekanismer kan muligvis ligge i den personlige involvering i praksis, da Christian eksempelvis italesætter, at han udover sit professionelle virke også er frivillig i boligområdet, og at han 'elsker Tingbjerg', modsat Daniel som ikke italesætter en særlig personlig involvering i boligområdet (Bilag 3, 169-172;253-254). Dette er dog blot en gisning, som vi ikke med vores udvalgte teoretiske grundlag er i stand at forklare eller udforske.

Bjarke - Acceptstrategi

En tredje tilgang til praksis og krydspresituationer kan ses hos Bjarke. Som belyst i kapitel 4 italesætter Bjarke blandt andet krydspresituationer i sit samarbejde med Tingbjerg Skole, hvor han i forbindelse hermed virker afklaret med det faktum, at den boligsociale praksis må indordne sig efter rammerne for den kommunale kernerdrift (Bilag 2, 369-380). Bjarke accepterer således, at han for at kunne begå sig i dette krydspres må gå på kompromis med egen inklusionsorienterede tilgang, hvilket kan omtales som en copingmekanisme, vi vælger at kalde for en *acceptstrategi*. Forklaringen på denne accept af kompromisser kan muligvis findes i Bjarkes italesættelser vedrørende forankring af indsætterne i boligområdet. Hertil udtaler han:

“Altså jeg...tænker meget på det her med forankring, og at det ikke skal være så bundet op på den relation mellem mig og den unge, men det skal mere være et tilbud, der er i området. Fordi lige pludselig så, hvem ved, så stopper vores indsats, eller så stopper jeg, eller så er det nogle nye unge, der er her. Og så mener jeg i hvert fald, at den der relation er meget sårbar, hvor det med at få det forankret ude i de sådan lokale institutioner og aktører er en måde, hvor man også kan sikre sådan lidt mere varig, øh længerevarende indsats.” (Bilag 2,

105-109).

Citatet indikerer, at Bjarke har et særligt fokus på at foranstalte en længerevarende indsats gennem forankring hos lokale aktører. Forklaringen på Bjarkes copingmekanisme i krydspreset kan altså være, at han anser kommunen som en aktør, der vil være til stede i boligområdet på sigt, hvilket ikke nødvendigvis er tilfældet med den boligsociale praksis. Indsatser i kommunale institutioner, herunder eksempelvis på Tingbjerg Skole, er altså en del af en længerevarende indsats i boligområdet, og derfor accepterer Bjarke, at den boligsociale praksis tilpasser sig kommunale aktører med henblik på at nå tættere på førnævnte forankring. Bjarke kan altså siges at forstå forankring som en nødvendighed for at opnå en positiv udvikling i boligområdet og ser, modsat Christian, relationsarbejde og involvering i beboernes problemkomplekser som en sårbar arbejdstilgang. Bjarke tager på denne måde afstand til involveringsprincippet, idet han ikke ønsker at involvere sig i beboernes problemkomplekser gennem en relationsbaseret arbejdstilgang. Denne afstandtagen til involveringsprincippet kan relateres til Daniels tilgang til praksis, dog tager de afstand til involveringsprincippet af forskellige grunde; Daniel kan siges at anskue praksis som et målrettet professionelt virke, mens Bjarke mener, at relationer til beboerne kan være sårbare, hvorfor han fokuserer på forankring uden for disse. En forklaring på disse forskellige tilgange til praksis kan ligge i Daniel og Bjarkes forskellige fagprofessionelle baggrunde; hvor Bjarkes fokus på forankring kan have grundlag i hans uddannelse i By, Plan og Proces, kan Daniels fokus på at hjælpe de unge tættere mod et mål uden stor personlig involvering have grundlag i hans tidligere lærerrolle, hvor undervisning var fokus.

Anne - Distanceringsstrategi

En fjerde tilgang til praksis og krydspresituationer ses hos Anne. Som belyst i kapitel 3 har Anne gennem sin metodefrihed valgt en rolle som en, der stiller de 'forbudte spørgsmål' til kommunale samarbejdspartnere, hvor hun stiller sig kritisk overfor eksempelvis sundhedsplejens råd og retningslinjer, samtidig med at hun inddrager sig selv og egne erfaringer som nybagt mor (Bilag 1, 149-151). I samme ombæring har Anne, qua sin stilling i beboerrådgivningen, også en rolle, hvor hun brobygger mellem system og borger ved at hjælpe beboerne til at forstå sig på regler, retningslinjer og lovgivning. I kapitel 4 blev det fremanalyseret, hvordan hun i dette spændingsfelt kan opleve krydspres, da beboerne kan opleve sanktioner som eksempelvis at blive trukket i midler. I dette krydspres distancerer

Anne sig til systemet, som sanktionerer borgeren, ved at understrege, at det er en beslutning, andre har taget og ikke hende (Bilag 1, 326-332). Dette krydspres afføder frustration hos Anne:

“Det er jo mega frustrerende. Jeg sad også og snakkede med mine kollegaer, vi havde sådan et netværksmøde i går, og vi sad også og grinede af det. Altså jeg sidder ikke og griner af... Vi griner sammen over, hvor absurd det er” (Bilag 1, 342-346).

Citatet indikerer, at Anne benytter sig af en copingmekanisme for at kunne arbejde i dette krydspres, hvor hun sammen med sine kollegaer distancerer sig fra absurde episoder i beboerrådgivningen, hvor beboernes møde med systemet kan siges at være mislykket. Denne strategi kalder vi for en *distanceringsstrategi*. Dette kan være et udtryk for, at Anne arbejder ud fra et involveringsprincip, hvor hun sammen med sine kollegaer engagerer sig stærkt i borgerens situation, hvorfor hun har brug for at distancere sig fra hændelser, hvor beboernes møde med systemet er mislykket. Dette kan også referere til en tidligere analytiske pointe i kapitel 4, hvor Anne distancerer sig fra kommunale aktørers sanktionerende praksislogik (Bilag 1, 328-332). Ud fra ovenstående kan man således antage, at Annes subjektive respons i forhold til arbejde i sådanne krydspresituationer er, at forsøge at udfordre systemet gennem hendes kritiske refleksioner i indsatserne, samtidig med at distanceringsstrategien i forbindelse med mislykkede møder mellem beboer og system kan være et udtryk for en afstandtagen til kommunens sanktionerende praksislogik, som fremanalyseret i kapitel 4. Annes afstandtagen til den sanktionerende praksislogik, og således hendes distanceringsstrategi, kan potentielt have grundlag i hendes tidligere professionelle baggrund, hvor hun arbejdede som socialrådgiver i kommunalt regi og her havde en sanktionerende rolle, som hun ikke brød sig om, hvorfor hun skiftede virke og fik et job som boligsocial medarbejder (Bilag 1, 112-116).

Opsamling

Ovenstående analyse viser altså, at selvom de boligsociale medarbejdere alle kan siges at arbejde ud fra et empowerment perspektiv, har de vidt forskellige perspektiver på og tilgange til egen praksis, hvorfor de arbejder ud fra forskellige principper. Kapitel 4 viste, at de boligsociale medarbejdere italesætter en række krydspresituationer i det tværprofessionelle- og sektorielle samarbejde samt i mødet med beboerne, og nærværende analyse har nu vist, at

yderligere benytter forskellige copingmekanismer for at navigere i disse. De forskellige copingmekanismer kan udspringe af individuelle tilgange til og opfattelser af egen rolle i praksis. Daniel kan siges at se sin praksis som et målrettet professionelt virke, Bjarke arbejder ud fra et dogme vedrørende forankring, Christian mener, at relationsarbejdet er essentielt for praksis, mens Anne ser det som sin opgave at forholde sig kritisk, undrende eller udfordrende til de kommunale tiltag i boligområdet. Grundet disse forskellige opfattelser af egne roller benytter de sig også af forskellige strategier i krydspresituationer; Daniel forsøger at afværge krydspreset gennem en afværgelsesstrategi, Bjarke accepterer krydspreset gennem en acceptstrategi, Christian involverer sig i krydspreset med ønsket om at skabe forandring i kommunale indsatser gennem sin involveringsstrategi, og Anne forsøger at distancere sig fra mislykkede møder mellem system og beboer gennem en distanceringsstrategi.

Kapitel 6: Diskussion

I de foregående analysekapitler har vi stillet skarpt på de boligsociale medarbejderes erfaringer i og opfattelser af det boligsociale arbejde i Tingbjerg-Utterslevhuse. Vi har således opereret på et mikroniveau med henblik på at opnå et mere nuanceret indblik i og forståelse af, hvad der udgør, udfordrer og således udvikler deres praksis. I denne diskussion er formålet at blive klogere på, hvad dette mikroperspektiv potentielt kan have af implikationer på et makroniveau. Vi vil således placere nærværende speciales analytiske fund i et bredere perspektiv for at forholde os kritisk reflektivt til, hvilken betydning de kan siges at have i en bredere socialpolitisk og samfundsmæssig kontekst. Vi retter således igen blikket mod speciales normative standpunkt og forsøger at diskutere, hvad det kan have af praktiske implikationer, at boligsocialt arbejde er baseret på en lovgivning, vi forstår som grundlæggende diskriminerende.

Socialpolitik for langt væk fra praksis

Vi fik gennem specialets forskningsproces øje for, at socialpolitik og praksis befinder sig langt fra hinanden, da det samarbejde, der her foregår, ikke i tilstrækkelig grad er i stand til at danne grundlag for meningsfulde løsningsmuligheder, der tilgodeser både den pågældende lovgivning og de enkelte beboeres levede liv. Dette blev tydeligt i de boligsociale medarbejdere italesættelser af, at Parallelsamfundsaftalen ikke udgør en aktiv del af praksis eller noget, de bevidst forholder sig til. I analysen har vi således ikke haft et særligt indgående blik på selve Parallelsamfundsaftalen på trods af, at dens mål, succeskriterier og betingelser sætter de lovmæssige rammer for, hvornår det boligsociale arbejde forstås som succesfuldt. Det undrede os, at lovgivningen fylder så lidt i praksis, når denne udgør selve grundlaget for, at den boligsociale praksis er foranstaltet til at starte med. Idet de boligsociale medarbejdere ikke oplever, at mål og kriterier fremsat i helhedsplanen, på baggrund af Parallelsamfundsaftalen, fylder i deres praksis, kan man stille spørgsmålstejn ved, om de boligsociale medarbejdere ender med at udføre pseudoarbejde? Her menes, at den hjælp der ydes i det boligsociale arbejde, med udgangspunkt i en empowerment orienteret tilgang, søger at udføre socialt arbejde, der skal have langsigtet virkning. Dette kan blive symbolsk og altså pseudo i og med, at de mål/kriterier, der er nedsat i Parallelsamfundsaftalen, ikke tager hensyn til et langsigtet perspektiv men derimod et kortsigtet. Dette forhold italesætter Christian:

“(...) vi har som udfordring for eksempel, hvornår skal man vurdere vores indsats? (...) for eksempel hvis man dyrker planter, så kan man ikke spise dem efter ti dage eller en måned. Måske det tager et år, før der kommer frugt, og det er ligesom vores indsats (...) Efter et stykke tid, efter tre eller fire år eller fem år måske, så kan man godt se resultater. Det har gjort, at mange projekter betragtes som dårlige eller med negativ effekt, fordi der var en dårlig vurdering eller for tidlig vurdering. Hvor man siger okay, efter et år skal det vurderes: Nej, det kan du ikke, du arbejder med mennesker.” (Bilag 3, 451-458).

Hvis indsatser vurderes for tidligt, kan man altså risikere at opnå negative resultater, som ikke nødvendigvis afspejler den egentlige effekt, hvorfor indsatsen kan risikere at blive afviklet. På denne måde får man ikke nødvendigvis, som ellers tilsigtet, hjulpet beboerne i et langsigtet perspektiv men derimod på kort sigt, og resultatet bliver, at den boligsociale praksis i stedet udfører en form for her-og-nu omsorg. Dette er et konkret eksempel, hvor socialpolitik og praksis er langt fra hinanden, idet at der her ses forskellige opfattelser af, hvornår socialt arbejde forstås og vurderes som succesfuldt. Omvendt kan man sige, at hvis de boligsociale medarbejdere kun arbejder ud fra de målsætninger og succeskriterier, der er fremskrevet i Parallelsamfundsaftalen, kan det boligsociale arbejde ligeledes karakteriseres som pseudoarbejde på den måde, at det således blot handler om at leve op til succeskriterier, der ikke, ifølge de boligsociale medarbejdere, afspejler de bagvedliggende årsager og situerede udfordringer, der ligger til grund for de eksisterende problemkomplekser. Problemkomplekser som alle i øvrigt er enige om eksisterer i, men har forskellige holdninger til, hvordan skal adresseres (Bilag 1, 309-311; Bilag 2, 734-738; Bilag 3, 256-264; Bilag 4, 366-367).. Dette kan således også være et eksempel på, at socialpolitik og praksis er for langt fra hinanden, da Parallelsamfundsaftalen ikke medtager bagvedliggende årsager til beboernes problemkomplekser, modsat de boligsociale medarbejdere der i deres praksis ser beboerne i øjnene og får indblik i årsagerne til deres problemkomplekser. Dette forhold kan forklares gennem Caswells patologiserende praksislogik, som ikke er berørt i specialets analyse, men som kan relateres til Parallelsamfundsaftalens tilgang til praksis. Arbejdet gennem en patologiserende praksislogik tager udgangspunkt i en forståelse af, at sociale problemer udspringer af borgerens utilstrækkelighed og svagheder, hvilket ses i Parallelsamfundsaftalens initiativer, hvor det netop er beboernes mangler og ikke årsagerne bag, der fremhæves.

Parallelsamfunds aftalen overfor beboerne

Parallelsamfund aftalen kan altså siges at arbejde ud fra en patologiserende praksislogik, hvor beboernes mangler ses som roden til sociale problemer. Med dette in mente kan en anden forklaring på, hvorfor de boligsociale medarbejdere ikke oplever, at Parallelsamfunds aftalen influerer deres praksis altså ligge i, hvem aftalen er møntet på at ramme. For selvom Parallelsamfunds aftalen sætter lovmæssige rammer for, hvornår det boligsociale arbejde kan ses som succesfuldt, er den ikke som udgangspunkt til for at kontrollere den boligsociale praksis, sigtet er derimod at kontrollere beboerne i områderne. Anne udtaler:

“Hvis man ligesom ser på jeres genstandsfelt, og hvis man ser på mit arbejde er det sådan en lille del af mit arbejde, men jeg vil gerne komme ind på, hvor jeg møder det, fordi selvfølgelig er det en del af folks hverdag, men folk er ikke bevidste om det før, at de måske skal skifte bolig, skal have et barn i daginstitution og egentlig gerne vil gå hjemme med barnet eller et eller andet” (Bilag 1, 88-92).

Citatet indikerer altså, at Anne først gøres opmærksom på Parallelsamfunds aftalen, når beboerne oplever negative konsekvenser i relation til denne, idet Parallelsamfunds aftalen kan siges at diskriminere beboerne på baggrund af deres etnicitet gennem vanskeligere vilkår for at søge ny bolig, hjemmepasning og så fremdeles. Der er dog blandt de fire boligsociale medarbejdere en grundlæggende enighed om, at de problemkomplekser, der adresseres i Parallelsamfunds aftalen, udgør en reel afspejling af de aktuelle problemkomplekser, der eksisterer i området. Problemet bliver imidlertid, at måden hvorpå man fra politisk hånd opfatter og italesætter disse sociale problemer (hvorfor de opstår og i forlængelse heraf således også, hvad der betragtes som meningsfulde løsningsmuligheder) grundlæggende udgør en diametral modsætning til de boligsociale medarbejders opfattelser og erfaringer. Christian beskriver blandt andet lovgivningen gennem ord som 'racisme', Daniel henviser til interventionsformerne som 'voldsomme lovindgreb', og der er grundlæggende ingen af de boligsociale medarbejdere, der opfatter eller betragter området som en såkaldt 'ghetto' (Bilag 3, 545-550; Bilag 4, 734-738). Endnu engang kan dette forhold forstås som udtryk for en patologiserende praksislogik, hvor sociale problemer forstås som noget, der udspringer af borgerens utilstrækkelighed og svagheder. Dette ses ved, at Parallelsamfunds aftalens fokus er på, at beboere med ikke-vestlig baggrund ikke er i arbejde, under uddannelse, taler godt nok dansk eller bidrager til samfundet. Der er således tale om et såkaldt mangelperspektiv, hvilket

kan have en stemplende karakter og effekt. Når de boligsociale medarbejdere i få tilfælde italesætter og forholder sig til Parallelsamfunds aftalen, er det altså enten i forhold til den stigmatisering, de oplever, den er et udtryk for, eller når den får direkte negative konsekvenser i form af sanktioner i boligområdet eller for den enkelte beboer.

Chanceulighed

Det er altså blandt andet i kontekst af de stigmatiserende effekter, at de boligsociale medarbejdere forholder sig til Parallelsamfunds aftalen. Dette resulterer ifølge de boligsociale medarbejdere i, at lovgivningen har som konsekvens, at de beboere, der er bosat i udsatte områder og således er berørt af aftalen, ikke har de samme grundlæggende rettigheder som deres medborgere, der bor andre steder (Bilag 1, 772-773). Der kan altså være tale om det, vi i specialets problemfelt omtalte som geografisk stigmatisering. Det vil sige, at de stigmatiserende aspekter af den pågældende lovgivning kan have direkte negative konsekvenser for retssikkerheden, herunder ligebehandling af alle borgere. Det er i samtalerne tydeligt, at de boligsociale medarbejdere, til trods for at de måske ikke i deres dag-til-dag praksis i Tingbjerg-Utterslevhuse forholder sig til, hvorledes deres egen praksis relaterer sig til lovgivningen, er bevidste om, at der i lovgivningen er aspekter, de forstår som udtryk for en forskelsbehandling, der har direkte betydning for beboernes rettigheder.

Flere af de boligsociale medarbejdere nævner eksempler på geografisk stigmatisering. Anne understreger entydigt, at der grundlæggende er forskel på, hvilke muligheder du har, alt afhængigt af om du bor i Tingbjerg eller Vanløse (Bilag 1, 772-773). Dette vedrører blandt andet forhold vedrørende henholdsvis obligatorisk dagtilbud og obligatorisk brug af fleksibel udlejning, begge initiativer fremskrevet i Parallelsamfunds aftalen. Daniel og Christian italesætter yderligere, hvordan denne geografiske stigmatisering også kan influere de unges vej mod arbejdsmarkedet (Bilag 3, 297-300; Bilag 4, 342-344). De eksemplificerer begge, at de unge undgår at fortælle, at bor i Tingbjerg. Christian udtaler:

“Mange af de unge for eksempel. De flytter deres adresse fra Tingbjerg til andre steder. (...) de er sådan ”nej. Det er svært for os. Hvis jeg sætter min adresse i Tingbjerg, så er det rigtig svært for mig at få en uddannelse eller job” (Bilag 3, 297-300).

Denne grundlæggende forskel, i forhold til hvilke rettigheder og muligheder den enkelte

borger har på baggrund af adresse, kan forstås som udtryk for, at lovgivningen kan resultere i en grundlæggende chanceulighed. Denne chanceulighed kan påstås at hæmme udviklingen i området og beboernes muligheder for mobilisering i forhold til flere af de kriterier, lovgivningen peger på som katalysator for, at området betegnes som udsat i første instans, og som der skal arbejdes hen imod og gøres op med for ikke længere at blive betegnet som et sådant og være underlagt aftalen. Man kan således sætte spørgsmålstejn ved, hvorvidt Parallelsamfundsaf-talen egentlig hæmmer den udvikling, den søger at skabe? Og om de stigmatiserende narrativer, beboerne fra berørte boligområder pålægges, i værste konsekvens kan blive en opfyldende profeti? I Nordvestundersøgelsen, som vi præsenterede i problemfeltet, peger Soei netop på, at disse stigmatiserende narrativer kan påvirke beboernes syn på sig selv og sine naboer negativt, hvilket kan være med til at fastholde dem og boligområdet i en stigmatiserende position på trods af positiv udvikling i boligområdet (Soei 2021:13). På denne måde kan disse stigmatiserende narrativer måske netop ende med at blive selvopfyldende profetier eller i alle fald benspænd for den positive udvikling, som Parallelsamfundsaf-talen ønsker; både når det gælder beboerens egen udvikling men også den gængse opfattelse af boligområdet. Hertil italesætter Anne et eksempel:

“Der var en jeg mødte i sommers som er politibetjent. Som ikke arbejder herude. Men som sagde at det bare skulle jævnes med jorden, at der bare skulle springes en stor bombe.”
(Bilag 1, 247-248).

Citatet indikerer, at der hersker en negativ retorik omkring boligområdet blandt mennesker uden tilknytning til boligområdet, som kan siges at tale ind i Parallelsamfundsaf-talens stigmatiserende retorik og/eller vice versa. Dette er dog også et konkret eksempel på, hvor Parallelsamfundsaf-talen kan opfattes som selvmodsigende. Parallelsamfundsaf-talen ønsker at ændre beboersammensætningen i boligområdet, men samtidig gøres boligområdet, gennem en negativ retorik omkring boligområdet og dets beboere, ikke særligt attraktivt, hvilket kan påvirke den gængse opfattelse af boligområdet, som ovenstående citat er et eksempel på. Det kan altså meget vel være, at parallelsamfundslovgivningen angiveligt har en intention om at løse sociale problemer i udsatte områder og således inkludere de såkaldte 'parallelsamfund' i en bredere samfundsmæssig kontekst, men midlerne og værktøjerne til det kan siges at have den modsatte effekt.

Specialets handlingsanvisninger

Ovenstående afsnit illustrerer, hvordan Parallelsamfunds aftalen, som danner grundlag for helhedsplanen, kan være med til at spænde ben for det boligsociale arbejde, da aftalen har fokus på kortsigtede målsætninger og besidder en diskriminerende og stigmatiserende retorik, som kan modvirke den ønskede positive udvikling i boligområdet. Vi vil med afsæt i denne diskussion præsentere to handlingsanvisninger til praksis. Første handlingsanvisning omhandler en prioritering af langsigtede evalueringsformer i det boligsociale arbejde, som skal skabe forudsætningerne for, at det boligsociale arbejde kan udføre forebyggende arbejde med et langsigtet perspektiv. Dette kræver en foranstaltning af succeskriterier, der tager højde for et langsigtet perspektiv og på baggrund heraf ligeledes en evalueringsform, der måler indsatser i boligområdets effekt over længere tid, for på denne måde at indfange et nuanceret billede af den udvikling, der reelt sker i boligområdet. Grundlaget for denne handlingsanvisning findes blandt andet i førnævnte udtalelse af Christian, som peger på, at det er nødvendigt at se på effekter af indsatser i et langsigtet perspektiv, når man arbejder med mennesker. Yderligere underbygges denne handlingsanvisning af Soeis forskning, som viser, at forebyggende og langsigtet arbejde i udsatte boligområder virker blandt i forhold til forebyggelse af kriminalitet (Politiken 2021a). Man kan i forbindelse med dette undre sig over, hvorfor dette ikke er forhold, der allerede prioriteres i praksis, når nu der er grundlæggende og gode argumenter for, at det er det, der virker? Her kan således påpeges endnu et forhold, der kan pege i retning af, at Parallelsamfunds aftalen kan siges at være diskriminerende, i og med at aftalen ikke medtager evidensbaserede tilgange men i stedet affejer disse og baserer sig på succeskriterier og evalueringsformer, der vægter kortsigtede indsatser. Et andet bud på en handlingsanvisning er at revurdere de diskriminerende initiativer og den stigmatiserende retorik, da disse kan siges at spænde ben for den udvikling, man fra regeringens side (påståeligt) ønsker i boligområdet. Ja; der findes reelle problemkomplekser i Tingbjerg-Utterslevhuse, som har brug for indsatser, men løsningen på disse modarbejdes gennem disse forhold. Grundlaget for denne handlingsanvisning ligger ligeledes i førnævnte italesættelser, som peger på, at beboerne i boligområdet oplever geografisk stigmatisering og en retorik om boligområdet, som har negative konsekvenser for den positive udvikling. Dette kan ligeledes underbygges af Soeis forskning i Nordvestundersøgelsen, hvor han netop, som tidligere nævnt, påpeger, at der reelt finder en positiv udvikling sted, men at denne overskygges og hæmmes af stigmatisering samt negativ,

diskriminerende retorik og initiativer, der virker tilbage på boligområde og beboere (Soei 2021:13).

Konklusion

Dette speciale har til formål at besvare nærværende problemformulering:

“Hvilke krydspresituationer oplever boligsociale medarbejdere i Tingbjerg-Utterslevhuse? Og hvad kan det have af betydning for boligsocialt arbejde i praksis?”

Vores empiri har vist, at de boligsociale medarbejdere i Tingbjerg-Utterslevhuse har en foranderlig og situeret praksis med mangfoldige opgaver, men at de alle forstår metodefrihed, kommunale samarbejder og ønsket om at skabe en positiv udvikling blandt beboerne i boligområdet som den grundlæggende forudsætning for arbejdet. De boligsociale medarbejdere arbejder alle ud fra et empowerment perspektiv, hvor de tager udgangspunkt i beboernes behov med henblik på at mobilisere ressourcer for at opnå en positiv udvikling i boligområdet. Metodefriheden muliggør, at de boligsociale medarbejdere forstår og har forskellige måder at tilgå deres praksis på, hvilket medfører, at de arbejder med empowerment på forskellige måder; nogle ser relationsarbejdet som centralt for praksissen, mens andre har fokus på indholdet i indsatserne eller forankring af disse i området. Disse forskellige måder at tilgå praksis ses også i de kommunale samarbejder, som er en central del af den boligsociale praksis. I dette møde oplever de boligsociale medarbejdere udfordringer grundet divergerende rammer og arbejdsgange i de samarbejder, de indgår i, hvilket påvirker deres møde med beboerne. Dette spændingsfelt mellem kommunale aktører og beboere kan forstås som konkrete krydspresituationer, de boligsociale medarbejdere oplever, når de skal forsøge at navigere i og skabe mening mellem mange ofte divergerende hensyn i forhold til lovgivning, rammer og beboernes behov. De boligsociale medarbejdere betragter ikke egen praksis som katalysator for krydspres, men tilskriver det derimod deres placering i netop dette spændingsfelt mellem system og borger. For at kunne arbejde i disse krydspres udvikler de boligsociale medarbejdere forskellige strategier, som ligeledes afspejler deres forskellige måder at forstå praksis på; en forsøger at afværge krydspres, en anden involverer sig i dem, en tredje accepterer dem, og den sidste forsøger at distancere sig fra dem. De boligsociale medarbejdere italesætter altså krydspres i de tværsektorielle samarbejder som en gennemgående problematik i deres praksis, men tillægger ikke den pågældende lovgivning megen vægt, på trods af at aftalen danner det egentlige grundlag for den boligsociale praksis. Dette forstår vi som et udtryk for, at socialpolitik, Parallelsamfunds aftalen, er for langt væk fra praksis. Det er først i mødet med beboerne, som oplever diskriminerende effekter af

aftalen, at de forholder sig til denne. Hertil kan vi konkludere, at Parallelsamfundsafталens diskriminerende og stigmatiserende effekter kan være med til at modarbejde den boligsociale praksis og altså hæmme den positive udvikling, den egentlig søger at opnå. På baggrund af denne problematik er vores handlingsanvisninger, at man benytter langsigtede evalueringsformer og revurderer de diskriminerende initiativer og den stigmatiserende retorik, således at man støtter op om den positive udvikling i boligområdet.

Litteraturliste

Antoft, Rasmus & Salomonsen, Heidi Houlberg (2012): "Casestudier af organisationer som dynamisk proces" i Michael Hviid Jacobsen og Sune Qvotrup Jensen: *Kvalitative udfordringer*. København: Hans Reitzels Forlag.

Boligsocialnet (2014): *Bag facaderne. En antologi om boligsocialt arbejde i udsatte by- og boligområder*. Gråsten: TopTryk.

Brinkmann, Svend (2015): "Kapitel 22: Etik I en kvalitativ verden" i Svend Brinkmann & Lene Tanggaard: *Kvalitative metoder: En grundbog*. København: Hans Reitzels Forlag.

Ejrnæs, Morten (2017): "Tværprofessionelt samarbejde. Begreber og teori" i Cecilie K. Moesby-Jensen: *Når professioner samarbejder – praksis med udsatte børn og unge*. København: Forlaget Samfundslitteratur.

Flyvbjerg, Bent (2010): *Five misunderstandings about case-study research*. *Qualitative Inquiry*, 12(2), 219-245.

Hutchinson, Gunn Strand & Oltedal, Siv (2006): "Konfliktteoretiske modeller i socialt arbejde" i *Modeller i socialt arbejde*. 2. udgave. København: Hans Reitzels Forlag.

Indenrigs- og Boligministeriet (2021): *Blandede boligområder - næste skridt i kampen mod parallelsamfund*.

Juul, Søren & Bransholm Pedersen, Kirsten (2012): "Videnskabsteoretiske retninger og projektarbejdet" i *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori. En indføring*. København: Hans Reitzels Forlag.

Kristiansen, Søren & Krogstrup, Hanne Kathrine (2015): *Deltagende observation*. 2. udgave. København: Hans Reitzels Forlag.

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2015): "4. Ethiske spørgsmål i forbindelse med interview", "5. Det kvalitative forskningsinterview som kontekst", "7. Udførsel af interview",

”9. Interviewkvalitet” og “11. Forberedelse til interviewanalyse” i *Interview*. 3. udgave. København: Hans Reitzels Forlag.

Københavns Kommune (2021): *Tingbjerg-Husum partnerskab: Tryghedsplan 2021*. København: Københavns Kommune.

Landsbyggefonden (2020): *Helhedsplan for Tingbjerg 2020-2024*. København: Landsbyggefonden.

Landsbyggefonden (2019a): *Landsbyggefonden - hvordan og hvorfor?* Besøgt d. 19.10.2021 på:

<https://www.lbf.dk/om-lbf/landsbyggefonden-hvordan-og-hvorfor/>

Landsbyggefonden (2019b): *Organisationen*. København: Landsbyggefonden. Besøgt d. 04.10.2021 på:

<https://www.lbf.dk/om-lbf/organisationen/>

Lind, Olaf & Møller, Jonas (1994): *Folkebolig BoligFolk: Politik og praksis i boligbevægelsens historie*. København: Boligselskabernes Landsforening.

Langergaard, Luise Li & Sørensen, Asger (2015): “Kritisk teori” i Michael Hviid Jacobsen, Kasper Lippert-Rasmussen & Peter Nedergaard: *Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning*. 3. udgave. København: Hans Reitzels Forlag.

Lipsky, Michael (1980): *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*. New York: Russel Sage Foundation.

Monrad, Merete & Olesen, Søren Peter (2018): “Indledning” i *Forskningsmetode i socialt arbejde*. København: Hans Reitzels Forlag.

Munk, Anders (1999): *Byudvalgets boligsociale indsats*. SBI-Rapport 319. København: Statens Byggeforskningsinstitut.

OHCHR (The Committee on Economic, Social and Cultural Rights Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights) (2019): *Coalition shadow report to the UN Committee on Economic, Social and Cultural Rights on relevant topics concerning Denmark.*

Politiken (2021a): *Sociolog efter skyderier: Bandekrigen er en permanent tilstand og det eneste der er virker, er forebyggelse.* Set d. 15/12/21 på:

<https://politiken.dk/indland/art8516396/Bandekrigen-er-en-permanent-tilstand-og-det-eneste-der-virker-er-forebyggelse>

Politiken (2021b): *Unge i Nordvestkvarteret tror, at de selv er værre, end de faktisk er.* Set d. 25/11/21 på:

https://politiken.dk/indland/art8351665/Unge-i-Nordvestkvarteret-tror-at-de-selv-er-værre-end-de-faktisk-er?shareToken=1JCu4CAAic7g&fbclid=IwAR3fDFegsyCGgeagyqAR1ixH1QRZMnjHlceP_PcMUxVG94Gcwm9fl__bcw

Regeringen (2018): *Hvordan defineres en ghetto og et udsat boligområde?* Besøgt d. 19.10.2021 på:

<https://www.regeringen.dk/nyheder/2018/ghettoudspil/definition-ghetto-og-udsatte-boligomraader/>

Riis, Ole (2012): "Kvalitet i kvalitative studier" i Michael Hviid Jacobsen og Sune Qvortrup: *Kvalitative udfordringer.* København: Hans Reitzels Forlag.

Szulevicz, Thomas (2015): "3. Deltagerobservation" i Svend Brinkmann & Lene Tanggaard: *Kvalitative metoder: En grundbog.* 2. udgave. København: Hans Reitzels Forlag.

Soei, Aydin (2021): *Nordvestundersøgelsen 2021 - Sociale overdrivelser og fritidsliv blandt unge i Københavns Nordvestkvarter.* København: Københavns Kommune.

Svensson, Kerstin, Johnsson, Eva & Laanemets, Leili (2016): "At være socialrådgiver" og "En normativ praksis" i *Handlemæssigt råderum i socialt arbejde.* København: Akademisk Forlag.

Tanggaard, Lene & Brinkmann, Svend (2015): "Interviewet: Samtalen som forskningsmetode" og "Formidling af kvalitativ forskning" i *Kvalitative metoder – en grundbog*. 2. udgave. København: Hans Reitzels Forlag.

Tingbjergforum (2021): *Områdesekretariatet*. Besøgt d. 21.09.21 på:
<http://tingbjergforum.dk/omr%C3%A5desekretariatet>

Økonomi- og Indenrigsministeriet (2018): *Ét Danmark uden parallelsamfund - ingen ghettoer i 2030*.